

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 8. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24. Izdajsko oddelka: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5. Telefon št. 31-23, 31-26. Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42. Računi: za Ljubljano pokrajino pri poštovnem sodišču št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Cor. Post. No 11-3118. EKLIJUGNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in K. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Ishaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina vsakega meseca Lir 18,- in inozemstvo vključno s ponedeljskim krognom Lir 36,50. Uredništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica št. 5, telefon št. 31-22, 31-23, 31-24. Rokopisni se ne vračajo. CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estero: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Osvojitev novih postojank na tuniškem bojišču

Večje število sovražnikovih tankov uničenih, mnogo ujetnikov — Uspel napad na sovražni konvoj

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 22. februarja naslednje 1003. vojno poročilo:
V Tunisu so sile Osi v srednjem odseku zasledile nadaljnje postojanke. Nekaj deset tankov je bilo uničenih, ujetih pa nešteto ujetnikov.
Italijansko-nemško letalstvo je živahno delovalo nad sovražnim zaledjem in sestrelilo v spopadih 3 letala, dočim je četrto letalo uničilo protiletalsko topništvo.
Z operacij zadnjih dveh dni se niso vrnila 3 naša letala.
Na razne kraje Sicilije, Kalabrije in področje pri Salerno so sovražna letala večkrat metala bombe, medtem ko so obstreljevala s strojnimi in toplotnimi raketi med Gabello in Atronigolijem (Catanzaro) in druge železniške konvoje in postaje; ugotovili so 1 smrtno žrtev in 11 ranjenih, škoda pa ni pomembna.
Obrambne baterije so sestrelile 4 letala, izmed teh 3 nad Trapanijem in je eno padlo na zemljo v bližini Ville Nasl, eno v bližini Levanza in eno vzhodno od Favignana; četrto letalo se je v bližini obale pri Catanzaru Marina spustilo na morje.
Snoči so naša torpedna letala napadla so-ovražni konvoj severno od alžirske obale in potopila 1 parnik ter s torpedom zanesljivo zadelo dva trgovska parnika.

bojiščih, je šef generalnega štaba spregovoril legionarjem nekaj navdušenih besed, polnih vere in izpodbude. Ko je orisal zgodovinske in idejne razloge naše vojne, je takole zaključil: »Sprejemam na znanje vzvik, ki ga je to pomno mesto zaklalo davi, vzvik: Vztrajamo do zmage! V čudoviti življenjski sili naše rase je skrivnost naše moči in jamstvo naše bodočnosti.«
Besede generala Galbatiija so navzoči pozdravili z navdušenim vzklikanjem Duceju in petjem bojnih in revolucionarnih pesmi. Ko je šef generalnega štaba milice odredil še pozdrav Kralju in Duceju, se je podal v Invalidski dom, kjer je imel poročilo oficirjem 21. pasu Črnih strajc.

Nemški tisk o borbi Italije proti boljševizmu

Berlin, 22. febr. s. V polemiki proti stremjenjem sovražne propagande, ki bi rada prikazala boljševizem v Evropi kot edino možno rešitev po vojni, pripominja rimski dopisnik lista »Völkischer Beobachter« v članku pod naslovom »Nevarnost št. 1« med drugim:
Če je ta teza, kateri bi radi utrlj pot in kateri se zdijo naklonjene celo neke nevtralne države v svoji politični nezavednosti, absurdna in otročja za Evropo v splošnem, je za Italijo in Nemčijo naravno blazna. Če je država na svetu, kjer sta boljševizem in nacionalizem samo bistvo nasprotja in neodpravipljive neenakovrstnosti, je to prav v Italiji.
Dopisnik zavrača potem druge nič manj absurde izjave popravilcev boljševizma, po katerih naj bi ne bilo nobene bistvene razlike med doktrinami in metodami Moskve ter Rima in Berlina in zatrjuje, da se Italija tako glede njene politično-gospodarske strukture kakor glede njene kulturne in umetniške dediščine, ki je vplivala na svetovno zgodovino tisoletja, in ob kateri se še vedno hrani moderna civilizacija, nikakor in v nobenem primeru ne more primerjati s postulatami Kremlja, ki bi v italijanskem življenju v vsakem primeru naleteli na nepremagljivo oviro. Odkar so fašistične falange leta 1919 v italijanskih mestih v kali zatrle boljševiško kugo, sta v italijanskem življenju protiboljševizem in fašizem postala istovetna. Nobena država nima tako kakor Italija pravičice, da se smatra za zastavonošo protiboljševiške križarske vojne.

General Galbati v Bariju

Bari, 22. febr. s. Semkaj je prispel šef generalnega štaba milice, general Galbati ki se je udeležil raznih slovesnih manifestacij. Po sprejemu s strani pokrajinskih oblasti in hierarhov se je general Galbati najprej podal na Zvezo fašijev, kjer je položil lorvejev venec v svetišču, posvečenem padlim za Revolucijo, nato pa v monumentalno baziliko sv. Nikolaja, kjer je položil venec na oltar za domovne padlih. Nato je odšel v poveljništvu 12. pasu Črnih strajc, kjer se je udeležil blagoslovitve svetišča, zgrajenega na čast padlim legionarjem v znamenjnih vojnih fašizma. Na trgu Risorgimento s. je potem ogledal nekatere oddelke Črnih strajc, sestavljene iz veteranov in najmlajših fašistov, ter predstavništva Oboroženih sil domače posadke. Po izročitvi bojovniških zastavic novoustanovljenim oddelkom in odklikovanju legionarjev za vojaško hrabrost kakor tudi sodnikom hrabrih Črnih strajc, ki so padle na

Naraščajoča napetost v Indiji zaradi Gandhijeve gladovne stavke

Bangkok, 21. febr. s. Iz Bombaya poročajo: Današnje zdravniško poročilo o stanju Mahatme pravi, da je Gandhi preživel slab dan in je spal samo 4 ure in pol. Do skrajnosti je potrl in se nahaja stalno v stanju zaspaslosti. Srce mu bje počasi, tako da ga že napor pri pitju izčrpa. Izpil je nekaj vode s sokom limone. Gandhi je prešlab, da bi ga lahko stehotali, ve se pa, da je od 19. februarja izgubil 6 kg od svoje običajne teže. Ako Gandhi svojega stradanja ne bo takoj prekinil, bi lahko bilo prekasno za rešitev njegovega življenja.
Bangkok, 22. febr. s. Včerajšnji dan je bil posvečen molitvam za zdravje Gandhija v vsej Indiji. Na tisoče Indijcev vseh kast m vseh ver je prišlo v svetišče in je molilo da bi Mahatma zdravil in bil izpuščen na svobodo. V mnogih mestih kjer ni bilo več prostora v molilnicah, so Indijci molili kleče na tleh in ulicah. Razen ljudstva se je molitve udeležilo v glavnih mestih kakor v Bombayu, Kalkuti in New Delhiju tudi mnoge političnih in verskih indijskih zastopnikov oblasti.
Posebno pomemben je bil poziv članov muslimanske lige vsem mohamedancem v Indiji naj ves dan posvetijo molitvi za Mahatmo.
Čprav je dan potekel v spl.šem mirno in se angleške oblasti niso upale zoperstavljati molitvam, je policija v Bombayu skušala motiti molitve 500 dijakov, ki so se zbrali v velikem vseučilnem vrtu. Nastali so izgedi, policija je uporabila palice. Ko se je zdelo, da policija že obvlada položaj je prihrumela velika množica ljudi z ogromnimi lepki na katerih je bilo napisano: Molimo za Gandhija, hočemo svobodo Mahatme! Policija se ni upala zoperstaviti se ogromni množici, ki je klečala na vrtu in molila za zdravje Gandhijevo skupno z dijaki. Policijski agenti so se oddaljili.
Bangkok, 22. febr. s. Vesti o nadaljnjem postabanju Gandhijevega zdravstvenega stanja vzemirajo angleške poročevalce v New Delhiju, ki napovedujejo možnost zelo resnih nerodov, čani indijskega kongresa pa medtem še nadalje pošiljajo brzojavke Churchillu in Rooseveltu in ju vzpodbujajo, da bi pripravila podkralja, da osvobodijo Gandhija, češ, da bi sicer smrt Mahatme povzročila žalostne posledice v vsej Indiji. V New Delhiju so stalni posveti političnih funkcionarjev in osebnosti pri podkralju in pri ameriskem pooblaščenca, na katerih se proučuje položaj in varnostni ukrepi, ki naj bi se podvzeli, preden bi bilo prepozno.
Buenos Aires, 22. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da je imel Corlell Hull dolg razgovor z britanskim veleposlanikom Halifaxom, kateremu je izjavil, da je ameriško državno tajništvo za zunanje zadeve zelo zaskrbljeno zaradi položaja v Indiji. Baj je izrazil obnem mnenje, da je naklonjen nadaljnjemu razvoju pogajanj za morebitno osvoboditev Gandhija.

Trenja med Angleži in Američani na bližnjem vzhodu

Buenos Aires, 22. febr. s. Iz Filadelfije poročajo, da je rektor ameriškega kolegija v Karu, Badaeu, ki se mudi sedaj v Filadelfiji, govoril o trenju med Angleži in Američani v Egiptu in na vsem Srednjem vzhodu. Tako so Angleži dobili iz Londona ukaz, naj pazijo na Američane, da si ne bodo zagotovili letalskih privilegijev za vojno dobo.
V članku, ki ga je objavila revija »Collier Magazine«, priznava Rooseveltova žena, da obstoje globoka nasprotja med Angleži in Američani, predvsem zaradi nezaupanja Američanov do Angležev.
Pomanjkanje hrane v Egiptu in Siriji
Ankara, 21. febr. s. Med Turčijo in Madžarsko je bil sklenjen sporazum na pogladi katerega bo Madžarska dobavljala Turčiji sladkor za katerega bo dobivala v zameno bombaž.
Strago izterjevanje davkov v Turčiji
Carigrad, 21. febr. s. Aretirani so bili in odpasani v določene kraje na obvezno delo nadaljnji davkoplačevalci, ki niso plačali novega davka na dohodek. Nadaljuje se zaplenjevanje in prodaja zaplenjenih predmetov. Objavljen bo nov seznam obveznikov, ki v prvem seznamu niso bili navedeni.
Izgube ameriške vojske in mornarice
Buenos Aires, 22. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da znašajo celokupne izgube ameriških oboroženih sil 65.380 mož in sicer mrtvih 10.150, ranjenih 10.959, pogrešanih 44.271. Te izgube veljajo za kopno vojsko do 7. februarja in za mornarico do 19. februarja, vendar je treba pripomniti, da so med izgubami mornarice navedeni samo mornarji onih edinic, katerih izguba je bila po mornariškem ministruvstvu uradno priznana in katerih družine so bile obveščene.

Novi uspehi nemških podmornic 15 ladij s 103.000 tonami potopljenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje izredno poročilo:
Kljub najhujšim viharjem in nepreglednemu vremenu so nemške podmornice nadaljevale borbo proti sovražnemu ladjevju in potopile na Atlantiku in pred severnoafriškimi sredozemskimi pristanišči v močno zavarovanih konvojih 15 ladij s skupno 103.000 br. reg. tonami.
Razen tega so potopile še eno korveto, čoln v spremstvu konvoja, stražni čoln in 4 prevozne jadrnice. Nadaljnja tovarna ladja je bila torpedirana.
Največja ameriška podmornica potopljena
Buenos Aires, 21. febr. s. Ameriško mornariško ministruvstvo obvešča, da je sovražnik potopil ameriško podmornico »Argonaut«.
Podmornica Argonaut, ki je bila največja podmornica ameriške mornarice, je bila izplovljena leta 1928, leta 1940, popolnoma modernizirana. Izpodirvala je 2710 ton in je bila oborožena z dvema 132 mm topovima in s 4 533 mm torpedni cevmi. V mirnem času je imela posadko 88 mož.
Ameriško mornariško ministruvstvo obvešča nadalje, da je japonsko letalstvo v pomorski bitki pri Salomonskih otokih med 29. in 4. februarjem, potopilo ameriški rušilec »The Kaven«.
Rušilec je izpodiril 2100 ton in je bil najnovejšo gradnje.

Edini rešenec s potopljenega »Ceramica«
Berlin, 20. febr. s. Inženjerja Ericha Mundaya, ki se je vozil na angleški ladji »Ceramica«, katera je bila 6. decembra 1942 potopljena na Atlantiku, je rešila neka nemška podmornica. Munday je podal nekaj izjav in rekel med drugim, da je ob napadu nemške podmornice divjala izredno huda nevihta na Atlantiku. Zaradi viharnega morja, ki je zviralo reševanje, je bil on edini rešec s te lajze. Na krovu potopljene ladje so bili oficirji; podoficirji in prostaki nekega angleškega inženjerskega polka ter mornarji in člani posadke, vsega skupaj okrog 3000 oseb.

Tri oddelki, sestavljeni iz domačinov, so imeli svojo uniformo, posebne oznake, svoje instruktore in poveljnike in so bili po malem pritegnjeni k vojnim operacijam. Pri vstopu med prostovoljce je vsakdo prisegel, da se bo boril proti komunizmu za dobro domovine, za vero in omiko. Vsakdo dobiva isto plačo, isto hrano, isto opremo in isto pomoč kakor nemški vojak; dočim je vsakomur zagotovljeno svobodno izvrševanje predpisov njegove vere. Vojnim pohabljenecem, sirotam in vdovam je zajamčeno v Nemčiji enako postopanje kakor z nemškimi pohabljenici in sirotami.
Poleg udarnih oddelkov so bile ustvarjeni tudi pomožni, ki morajo skrbeti za varnost zaledja ter komunikacij in sodelovati z Nemci v borbi proti partizanom. Obe vrsti oddelkov sta se dobro obnesli in sta Nemcem v dragoceno pomoč, ker njuni vojaki na smrt sovražijo boljševizem in se smatrajo za njegove žrtve. Bataljon prostovoljcev iz Turkestana, ki je tvoril del 6. armade, je vrlo sodeloval pri obrambi Stalingrada ter se bojeval do zadnjega patra, na in do zadnjega moža. (Corriere della Sera.)

Uspešni protinapadi ob Kubanu in Doncu Sovjetski oddelek med Doncem in Dajeprom obkoljen in razbit — Sovjetski napadi pri Orlu odbiti — Hude sovražnikove izgube v severnem odseku

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:
Sovražne napade proti severni fronti kubanskega mostišča so nemške in rumunske čete razbile. Sovražnik je bil v protinapadu vržen z velikimi krvavimi izgubami nazaj.
Na področju Donca in severnozpadno odotod so skušali sovjetske čete poleg številnih krajevnih napadov na več točkah razbiti z združenimi močmi našo obrambno fronto. V težkih borbah so bile z izgubami odbite.
Sovražni oddelek, ki je z obsežnim obkoljevalnim manevrom hotel med Doncem in Dajeprom presokati zvezo z našo fronto ob Doncu, so nemške vojske in čete SS napadle za hrbtom in ob hoku ter razbile. V tem odseku so skupine bojnih letal in letal za bližnje polot izločile iz borbe 25 sovražniških oklopnih vozil, uničile več težkih topov in mnogo orodja. Sovražnik je imel tukaj posebno težke krvave izgube.
Na področju zapadno in severnozpadno od Harkova je sovražnik tudi večer brezuspešno napadel naše postojanke.
Močni sovražni napadi južno in severnozpadno od Orla so bili v težkih bojih v velikem snežnem metežu odbiti. Nemška bojna skupina je v protinapadu uničila glavnino neke sovjetske smučarske brigade.
Na severnem delu vzhodne fronte so bili večerj samo boji krajevne pomena. Pri našem napadalnem podjetju je izgubil sovražnik razen mnogo mrtvih več sto ujetnikov, 12 oklopnih vozil in mnogo orožja. Letalstvo je izkoristilo zboljšanje vremena in je z velikimi silami poseglo v boje na kopnem. Na severni fronti so večerj lovška letala sestrelila 31 sovjetskih letal. Pogresamo dve lastni letali.

Pristaniško področje Murmanska in važne razkladalne postaje murmanske železnice so bile zopet bombardirane z dobrim uspehom.
V Tunisu so se napadi nadaljevali in je bil vzhodno od Tebese uničujoče razbit velik del neke angleške oklopne divizije. Strmoglavna letala so razbijala oklopna vozila in sovražnikove izhodiščne postojanke.
Nočni napad na Tobruk je povzročil v pristanišču in mestu veliko razdejaje.
Britanska letala so v pretekli noči metala rušiline in zažigalne bombe na nekaj krajev severnozpadnega nemškega obalnega ozemlja.

Učinkovito udejstvovanje nemškega letalstva

Berlin, 22. febr. Navzlic tajnanju, ki napravljajo česte in letalske neopornabne, je bilo nemško letalstvo večerj in danes zmagovito na vsem vzhodnem bojišču, ko je ponovno s smrtonosno učinkovitostjo podprilo obrambne akcije kopnih čet in razvijalo tudi samostojne napadalne operacije.
Kakor zatrjujejo v vojaških krogih, so nemška letala pri tem posebno uspešno napadla s viračne kolone v premikanju južno-vzhodno od Ilimenskega jezera, kakor tudi dolge oskrbovalne kolone. Napadalna, strmoglavna in bojna letala so odvrjala bombe velikega kalibra na tovarne vlake, natovorne s strelivom in živizem, kakor tudi na kolone motornih vozil, namenjenih na bojišče. Napadi na oskrbovalna pota, ki so bili posebno učinkoviti spričo hudih izgub, prizadetih sovražniku na ljudeh in gradivu, so se nadaljevali ves dan v soboto in tudi v noči na nedeljo. Sovjetski lovci, ki so skušali zaustaviti nemška letala, so bili izpostavljeni silovitim napadom nemških lovcev v spremstvu, ki so v letalskih dvobojih sestrelili 3 sovražna letala.
Tudi v odseku mostišča na kubanskem področju je nemško letalstvo učinkovito napadalo kolone sovražne vojske in kopne oskrbovalne konvoje sovražnika, pri čemer je napadalo v neprestanih valovih iz nizke višine. Sovjetske kolone v premikanju, ki so jih izsledila naša izvidniška letala severno od Krasnodara, so bile ponovno zelo uspešno bombardirane in je sovražnik pri tem utrpel ogromne izgube.
Razen tega je letalstvo ponovno bombardiralo vlake in železniške naprave, se posebej one, ki so važne za sovjetsko oskrbo na področju kavkaškega železniškega omrežja. Pri tem je povzročilo ogromno škodo, velika uničenja in obsežne požare. Tudi večerj so nemški lovci živahno delovali v severnem odseku vzhodnega bojišča, kjer so zmagovito poskrbeli za zračno zavarovanje tega prostora. Po dospehlih vesteh so nemški letalci brez lastnih izgub sestrelili 23 sovjetskih letal, med njimi nekaj bojnih letal novega tipa, (II Popolo di Trieste.)

Vztrajen nemški odpor

Berlin, 22. febr. Ako sodimo samo po zunanjem videzu dogodkov na vzhodni fronti, bi se zdelo, da se je od 18. t. m. dalje opazilo ponovno opešanje sovjetske ofenzive. Ako izvzamemo nekatere točke bolj na jugu fronte, kjer so nemške čete nadaljevale svoj odmor na novo določene obrambne črte, Rusi na vse ostali fronti niso napredovali in tudi njihovi napadi so očitovali manj odločnost; ter manjšo uporabo sil. To je vsekar; zelo tolažilno dejstvo, ki ga pa ne smemo preceenjati za ga smatrati za znak bližnjega konca ruske ofenzive. Zlasti Nemci so zelo previdni in pripisujejo ta zastoj vzrokom prve odjuge. Ta vremenski pojav bo gotovo imel zelo važne posledice za razvoj operacij, ako se bo odjuga nadaljevala, t. d. za trenutek je bolj previdno, ako ga smatrmo za pojav čisto podrejenega pomena. Izkustvo v resnici kaže, da se ruski zima običajno neha šele v drugi tretjini meseca aprila. Do takrat so vedno močne neprizkavane spremembe in z njimi povratek občutnega hlada in zmrazal.
Nemci so danes od tega, da bi se zazabili v rožnate nade in računajo, da bodo boljševiki na vsak način poskusili še zadnji odločilni napor, da bi razbili fronto ter dosegli temeljni uspeh, za katerega že tri mesece doprinašajo brezobzirne žrtve ljudi in vojnih potrebščin. Da se ta poslednji napor izvrši, je treba seveda premagati ovire, ki jih je prinesla nenadna visoka temperatura. Nemško vrhovno poveljništvo postaja zato dosledno, na široko izkorišča neizmerni obseg ruskega prostora in se poslužuje prožne taktike. Ako mora zaradi tega izpraznjevati znatne dele zasedenega ozemlja, si na drugi strani prištedi mnogo vojevskega materiala ter hranja neokrnjen borbeni duh ter vojni potencial svoje vojske. Dovolj znano je, da se izpraznjena ozemlja lahko zopet osvoje, dočim se izgubljeno moštvo in vojna sredstva ne dajo nikoli več nadomestiti. Nemška vojska s svojim manevrom hrani materialne sile ter šteti borbeni duh svojih vojakov; njeno poveljništvo ve, da se sovražniku ne bo posrečilo do konca izvršiti svojih načrtov.
Dejstvo, da je taktika prožna ne pomeni, da bi bila šibka in prijemljiva. Prav tako ne pomeni, da so Rusi d. slej napredovali z lahkoto. Nasprotno, odpor nemških zaščitnic je vedno zelo močan in v mnogih primerih naravnost železen. Zato

Najvišja odlikovanja za nemške letalce

Berlin, 21. febr. s. Hitler je odlikoval kapitana-pilota Druschela, poveljnika neke skupine bojnih letal, s hrastovim listom z meči k viteškemu križu reda železnega križa v priznanje njegovega junaškega zadržanja v vojnah na Poljskem, Norveškem, Franciji in Rusiji. Kapitan Druschel je 24. nemški vojak s tako visokim odlikovanjem.
Kapitana pilota Hogedaca, ki je tudi poveljnik skupine nekega borbenega obreda, je Hitler odlikoval h hrastovim listom k viteškemu križu reda železnega križa v priznanje njegovih zaslug od pričetka vojne do danes.

Generalni inspektor nemških oklopnih sil

Berlin, 22. febr. s. Kakor doznava nemška agencija, je Hitler imenoval pod svojim neposrednim poveljstvom armijskega generala Guderiana za generalnega inspektorja oklopnih sil.

Odlikovanje finskega poslanika v Berlinu

Berlin, 22. febr. s. Zunanji minister Ribbentrop je sprejel finskega poslanika Kivimaskija, kateremu je izročil veliki križ reda Nemškega orla, ki mu ga je podelil Hitler.

Cinična žalitev finskega naroda

Lizbona, 21. febr. s. Londonsko glasilo Citya »Economist« komentira obletnico rdeče armade in piše med drugim: Finska bi bolje storila, če bi opustila borbo in bi delila usodo z Nordvešom in Grčijo, ki sta se žrtvovali za demokracijo.
Žalitev s to cinično in nesramno trditvijo finskega naroda je vzbudila v nevtralnih krogih največje ogorčenje ker kaže, kako nizkотно so tako zvane velike demokracije zaslužene boljševiškim tolpom. Ta nesramen način žaljenja junaškega naroda, ki je vse tvegal, da brani svojo neodvisnost in samostojnost, skupno z neverjetnim obalovanjem, da se ni rnje žrtvoval za angleški imperij, je najhujša obsodba podpisnikov atlantske listine, in praviči so se drznili govoriti o svobodi in pravici med narodi.

Pomen bojev v Tunisu

Milanski »Corriere della Sera« je v svojem običajnem dnevnem pregledu vojnih dogodkov takole prikazal pomen sedanjih bojev v Tunisu:

Bojevanje v Tunisu zasluži, da ga naravno zasledujemo, ne le zaradi njegove ogromne važnosti v splošnem okvirju te vojne (s čimer je v zvezi tudi možnost, da obranimo popolnoma nedotaknjeno zaporo srednjega dela Sredozemlja), temveč tudi zato, ker nam kaže v vojaškem pogledu zanimive značilnosti. Ako se spominimo, s kolikšno naglico — in zato tudi naglo pripravljenostjo — smo morali zasesti Tunis, ki ga je neposredno ograjala cela sovražna armada, prihajajoča od zapada, medtem ko se je druga sovražna armada, polagoma bližala od vzhoda, občutno najgloblje obdobjanje za dosežene uspehe. S tem mislimo na utrditev našega položaja, ki je bila dosežena v tako težkih razmerah in v tako kratkem času.

Prvi, za os zmagoviti boji so se odigrali v najbližji oddaljenosti od Tunisa. Z obdobjanja vredno smelostjo in vztrajnostjo so italijansko-nemške čete vzdržale pritisk sovražnih prednjih straž, ki so prodirle do področja Teburbe, in jih zavrnile. Odtlej sta italijansko in nemško pojavnosti v verigi krajevnih, a spretno vodenih akcij, ob najmanjši izbiri sredstev in izkoriščujoč taktično premoč naših borcev, razširila okupacijsko področje, vedno bolj potiskajoč sovražnika proti alžirski meji, od katere je bil prišel. Poslednja izmed takšnih akcij je zavzela pomen prave bitke, v kateri so prestali svojo preizkušnjo tanki, pehota in

letalstvo. Ameriške divizije, ki jim je osebno poveljeval general Eisenhower, so verjetno prodrale vzdolž železniške proge, ki pelje proti Kerouanu in Susi; zasledile so kraja Kasserine in Sbeitla, oba pomembna tudi zato, ker se tu nahajajo velika letališča. Italijansko-nemške sile, ki jih je podprlo drzno in neutrudljivo letalstvo, so manevrirale od juga proti desnemu napredujočemu krilu nasprotnika in dosegle sijajne uspehe. Po zasledbi Gafse, ki predstavlja veliko središče na drugi, prečni prog, ki vodi od alžirske meje v Sfax, so naši prislili sovražnika, da se je naglo umikal, ker mu je grozila obkolitev, njegov nagli umik pa je tako omogočil drugim silam Osi, da so zasledile tudi Sbeitlo.

Splošni pregled položaja v Tunisu še ni mogoče, kajti mnogo je še neznanih elementov ali pa jih ne moremo objaviti. Pogled na zemljevid te dežele pa nam že sedaj nakazuje nekaj silnic strateškega problema, ki se postavlja obema vojujočima se taborama in ki izhaja iz samega zemljepisnega sestava dežele. Zlasti zbuja pozornost zamotana veriga visokega gorovja vzdolž alžirske in tripolitske meje, ki tvori dva precej nedostopna sistema, odpirajoča se in razširajoča se proti jugu kot pahijača. V osrednje-južnem delu dežele so potem prostrane ploskve jezer (Sot el Gerid, Sot el Fegeg), ki dele Tunis na dvoje v višini sporednika pri Gabesu. Vsi ti orografski in hidrografski elementi imajo sedveda važen pomen v obrambi Tunisa. Čas nam bo povedal, kd

Giuseppe Bastianini

Potem ko je Duce poleg drugih ministrstev v novem času prevzel še ministrstvo za notranje zadeve, za vojno, letalstvo in mornarico ter ministrstvo za zunanje zadeve, je bil v slednje pozvan za prvega Mussolinijevega sodelavca Giuseppe Bastianini, dosedanji guverner treh provinc, ki tvorijo Dalmacijo.

Giuseppe Bastianini je razmeroma mlad mož. Pri svojih 44 letih, kolikor jih ima sedaj, šteje tudi petnajst let diplomatske kariere, v kateri si je stekel najboljši glas in povzdignil sloves mlade fašistične diplomacije.

Bastianini je doma iz Perugie. Prvotno se je posvetil novinarstvu ter se je še mlad po letih pridružil fašističnemu gibanju. L. 1921. je postal podtajnik fašistične stranke in je ostal na tem mestu dve leti. Tri leta pozneje mu je Duce poveril vodstvo državnega podtajništva za narodno gospodarstvo, leta 1927. pa je postal Bastianini tudi tajnik federacije v inozemstvu živečih fašistov.

Ta čas je tudi prestopil v diplomatsko službo. Najprej je šel za poslanika v Tanger, odkoder je bil premeščen v Lizbono, potem pa v Atene. Od l. 1932. do 1936. je bil poslanik v Varšavi, kjer je zbujal veliko pozornost zaradi tega, ker je bil najmlajši diplomat na svetu. Ko je bil pozvan iz Varšave v Rim v zunanje ministrstvo, je tam vršil posle državnega podtajnika dokler ni l. 1939. kot naslednik grofa Grandija odinrlil v London, kjer je zasedel odnolno veleposlaniško mesto. V Londonu je zastopal svojo domovino v času, ko se je začela sedanja vojna. Ko je Italija šla v vojno, se je Bastianini vrnil v Rim, nato se je udeležil vojne na Balkanu ter je bil imenovan za guvernerja Dalmacije. V Dalmaciji je prevzel tudi službo nadzornika fašistične stranke, zdaj pa se je vrnil v Rim, kjer bo s svojimi bogatimi izkušnjami na razpolago vrhovnemu šefu stranke in italijanskega ljudstva.

Gospodarstvo

Obvezno navajanje odobriteve cen v računu

Smatrajoč za umestno, da se izpolni kontrola cen, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na uredbi o cenah z dne 12. marca 1941 in svojo naredbo št. 63.165 iz leta 1941 ter št. 8 in 215 iz leta 1942 izdal naredbo o obveznem navajanju odlokov, ki dovoljujejo spremembo cen, v računih. Naredba je objavljena v Službenem listu z dne 20. t. m. in je ta dan, stopila v veljavo ter določa naslednje:

Člen 1. Uvozniki, trgovci na debelo in proizvajalci, ki so po členu 1. naredbe z dne 9. maja 1941-XIX št. 17 s predpisj glede cen blaga, storitev in rab-kupov dolžni prositi za posebno pooblastitve za vsako spremembo cen, veljajočih dne 15. marca 1941-XIX, morajo navesti v računih, izdanih po členu 5. uredbi z dne 12. marca 1941 in na pridržanih kopljah podatke cdioka Visokega komisarja, dovoljujočega tako spremembo.

Člen 2. Določbe prednjega člena ne veljajo pri oddaji blaga, glede katerega se določajo najvišje cene v uradnih cenikih ali jih javno oblastvo drugače ureja, kakor tudi ne za blago, pri katerem je določen maksimalni pribitek, dovoljen za nabavno ceno po naredbah z dne 9. julija 1941-XIX št. 63 in z dne 27. novembra 1941-XX št. 165.

Člen 3. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo, če ni dejanje drugače ali huje kaznivo, po naredbah z dne 26. januarja 1941-XIX št. 17 in z dne 25. novembra 1942-XX, št. 215.

Gospodarske vesti

»Trgovski list« je odšel tudi glasilo gostilničarjev in denarnih zavodov. Uprava sindikata gostinskih obratov v Ljubljani je soglasno sprejela predlog predsedstva Zdrženja trgovcev, da postane »Trgovski list« skupno glasilo vseh trgovcev in gostilničarjev Ljubljanske pokrajine. Ker »Gostilničarski vestnik« ne izhaja več, bo sindikat nujne objave sporočil v posebni rubriki lista. Tudi svet Zdrženja denarnih in zavarovalnih zavodov Ljubljanske pokrajine je na svoji zadnji seji sklenil, da bo »Trgovski list« tudi glasilo denarnih in zavarovalnih zavodov in bo list objavljaval v posebni rubriki okrožnice združenja.

— Stroga carinska kazen. Ravateljstvo carinske službe za Ljubljansko pokrajino objavlja v »Službenem listu«, da je bil Krizac Dragotin, edni pooblaščenec tvrdke »Elektrotone, neznanega bivališca, proglaščen za krivega t'hotapstva plošč in delov za gramofone in obojen na plačilo kazni 330.906 lir, rednih dajatev 33.090 lir, vrednosti zaseženega blaga 62.718 lir in stroškov obtožbe 9490 lir.

— Štednja z električnim tokom in plinom v Nemčiji. Generalni inspektor za vojo in energijo, državni minister Speer je 18. t. m. izdal okrožnico, ki predpisuje štednje z električnim tokom in plinom. Po izdanih navodilih smejo odsljed gospodinjstva z 10 in več sobami potrošiti le 80% one količine toka, ki so ga potrošila v istem času lanskega leta, tako da bodo prištedila 20%, ostala gospodinjstva pa morajo prištediti 10%. Predvidene so izjeme v onih primerih, če se število stanovanj poveča, ali če je dotično gospodinjstvo že lani štedljivo trošilo električni tok ali plin. V uradnih in strankinih prostorih je predvideno zmanjšanje potrošnje električnega toka za 30%. Izdani bodo slični ukrepi tudi za ostale potrošnike.

Novo jabolko spora v Angliji

Znane so težave, ki jih ima Velika Britanija s svojim imperijem; na eni strani zaradi neposrednih težav z nekaterimi deli tega imperija, kakor na primer z Indijo, na drugi stran pa zaradi stališča nekaterih vodilnih ameriških državljanov, med njimi zlasti Willkieja, ki se zavzemajo za popolno reorganizacijo starega britanskega imperijalnega sistema, kar seveda Angleže zelo razburja. V zadnjem času se je ameriški tezi približal tudi predsednik južnoafriške vlade general Smuts, tako da se poleg zunanjih večja tudi število notranjih sovražnikov dose-danjega britanskega imperijalnega sistema.

Poleg teh sporov okoli imperija pa pretresa jo v zadnjem času Anglijo tudi huda notranja nesoglasja v nekaterih notranjih političnih vprašanjih. Med njimi je postal pretekli teden pravo jabolko spora novi načrt o posplošenju socialnega zavarovanja, ki je znan pod imenom Beveridge načrt. Razprava o tem načrtu v spodnji zbornici je zavzela za vlado kaj neprijeten obseg. Navidezno premirje med strankami se je s to razpravo porušilo; v spodnji zbornici sta se jasno izoblikovali dve struji, levičarska, ki se zavzema za čim prejšnjo socialno preobrazbo britanske države, in konservativno desničarska, ki se upira slehernemu poskusu uvajanja državnega socializma.

Konservativci so se postavili na stališče, da zahteva izvedba takšnega načrta, kakršen je Beveridgeov, ki določa socialno zavarovanje britanskih državljanov »od zibelke do groba«, kar bi zahtevalo od države blizu 800 milijonov funtov izdatkov na leto, izredno ugodne gospodarske razmere. Zato bi bilo po njihovem mnenju najbolj primerno, ako bi se izvedba načrta odložila na povojni čas, ko bi država takšno finančno breme zmogla. Levičarski poslanci pa, ki skušajo izkoristiti

prav sedanji ugodni trenutek, ko mora vlada — hote ali ne hote — upoštevati voljo in želje širokih množic, da bi jih kolikor je mogoče tesno povezala z vojnimi napori, zahtevajo nasprotno takojšnje odobritev načrta in njegovo takojšnje izvajanje, da bi s tem zagotovili čim bolj učinkovito orožje proti reakcionarnim silam kapitalizma.

Vlada, ki se zaveda nevarnosti te javne razprave zase, skuša seveda ubirati srednje pot med obema stremljenji in išče kompromisno rešitev. Načelno pravi, da sprejema Beveridgeov načrt, predlaga pa, naj bi se za sedaj izvedle samo najnujnejše reforme, dočim naj bi se vse druge preložile na povojni čas. To stališče je pa našlelo na oster odpor pri levičarjih in zlasti tudi pri laburistih, ki imajo, kakor znano, svoje zastopnike v vladi. Laburisti zahtevajo ali takojšnjo in popolno odobritev celotnega načrta ali pa njegovo zavrnitev, ne dopuščajo pa kompromisnih rešitev. V tem smislu so predložili tudi svoj predlog o takojšnji izvedbi načrta, ki pa je bil s konservativno večino odklonjen. Vsekakor pomeni za vlado hud udarec, da se je 119 poslancev (med njimi vsi laburisti, nekateri liberalci in neodvisni poslanci) izreklo za takojšnjo izvedbo načrta in s tem proti vladi. Laburisti čitajo sedaj vladi, da je pred pritiskom reakcionarnih in kapitalističnih sil dovolila belo zastavo. Razume se samo po sebi, da je ta položaj za Churchillja kaj neprijeten, tem bolj, ker so v glavnem vladni zastopniki dali pobudo za proučitev socialnih reform v smislu sedanjega Beveridgeovega načrta in so se tako ujeeli v past svojih obljub, ki so z njimi seveda na široko raznavljali dostoj v — propagandne namene. Široke množice pa samo z obljubami niso več zadovoljne in zahtevajo njihovo izpolnitve. Tako torej vidimo, da je novi Beveridgeov načrt postal pravo jabolko spora v Angliji.

Sprememba sestave Pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291, glede na svojo odločbo z dne 26. avgusta 1941-XIX, št. 38, in smatrajoč za umestno, da se spremeni sestava Pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito, o določa:

Pokrajinskemu odboru za protiletalsko zaščito predseduje podprefekt - namestnik in sestavljajo ga:

- Zvezni tajnik P. N. F. ali njegov dopislanec.
- predstavnik posadke v Ljubljani.
- kvantor.
- ljubljanški župan.
- poveljniki gasilcev.
- vodja delegacije vzhodnih železnic.
- predstavnik ljubljanskega oddelka Italijanske Rdečega križa.
- pokrajinski inspektor zdravstvene službe.
- pokrajinski inspektor tehnične službe.
- predstavnik Zdrženja industrijcev in obrtnikov.
- predstavnik sindikata hišnih lastnikov.
- pokrajinski inspektor za protiletalsko zaščito.

Odbor sme kdaj pa kdaj zahtevati, da se njegovih sestankov oddeležijo izvedenci in predstavniki drugih ustanov. Posle tajnika odbora obravnava predstojnik oddelkov tajništva.

Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino. Ljubljana, dne 16. februarja 1943-XXI. Visoki komisar Emilio Graziosi

Davčna prestop daril podpornim ustanovam

Smatrajoč za umestno, da se podpre in pospeji pooblaščen podporno delovanje v Ljubljanski pokrajini, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na zakon o neposrednih davkih z dne 8. februarja 1928 in njegovih pravilnik izdal naslednje naredbo o odbitosti pristojnih dajatev pooblaščenim podpornim ustanovam pri določanju davčne osnove, ki je objavljena v Službenem listu z dne 20. t. m. in velja tudi za predpis družbenega davka in pridobnine za davčno l. 1943.

Člen 1. V št. 4 člena 55. in za prvim odstavkom številke 7 člena 82. zakona o neposrednih davkih se dodaje naslednji odstavek:

»Od davčne osnove se odbijajo dokazane prostovoljne dajatve Pokrajinskemu podpor-nemu zavodu v Ljubljani in vsem morebitnim drugim, po visokem komisariu v Ljubljanski pokrajini izrečno pooblaščenim podpor-nim akcijam.«

Člen 2. V št. 7 člena 82 in v št. 4. predzadnjem odstavku člena 120. a ad I. pravilnika k zakonu o neposrednih davkih se dodaje naslednji odstavek:

»Kot stroški ki se odbijajo od davčne osnove, se priznavajo dokazane prostovoljne dajatve P. kra. inškemu podpor-nemu zavodu in vsem morebitnim drugim, po Visokem komisariu v Ljubljanski pokrajini izrečno pooblaščenim podpor-nim akcijam.«

Stanovska organizacija hrvatskih kmetov

Na podlagi odredbe o ustanovitvi stanovskih in drugih organizacij v okviru hrvatskega ustaškega osvobodilnega pokreta je Poglavlak na predlog vrhovnega vodje stanovskih organizacij (savezničarja) izdal odredbo o ustanovitvi Hrvatskega saveza kmetov. Ta savez se ustanavlja kot organizacija hrvatske vasi v okviru ustaškega osvobodilnega pokreta za večje države. Savez bo pospeševal interese hrvatske vasi v vseh smereh, zlasti v gospodarskem, socialnem, strokovnem in prosvetnem pogledu.

Savez obvezno obsega kot svoje člane vse hrvatske kmete in tudi vsa združenja, ki imajo za svrhu zastopanje in zaščito interesov vasi. V smislu pravil se smatra za hrvatskega kmečkega doma in ki pretežno opravlja posle v zvezi z obdelovanjem zemlje, odnosno z vzdrževanjem hrvatskega kmečkega doma. Organizacija torej ne obsega samo posestnikov temveč tudi člane njegove rodbine in služinčad.

Hrvatski kmečki dom je rodbinski in delovna skupnost oseb, ki žive v skupnem gospodinjstvu v smislu starih hrvatskih tradicij. Obsega torej tudi osebe, ki so trajno zaprte v skupnem gospodinjstvu ali pri kmečkem delu, četudi ne pripadajo rodbini dotičnega kmečkega doma. Hrvatski kmečki dom predstavlja njegov glavar, ki je dolžan skrbeti za to, da vlada v domu vzajemno sodelovanje in spoštovanje in da se v domu vzgajajo dobri državljanji in koristni člani hrvatskega naroda. Pripadniki takega doma ostanejo njegovi člani tudi kadar začasno grejo na delo drugam, če ta odsotnost je trajala več kakor pet let. Pogoj pa je, da dotični član vzdržuje trajno zvezo s svojim domom, kar mora glavar doma privržiti starejši hrvatske kmečke zajednice dotične naselbine. V tem primeru se dotični član račta iz imenika.

Osnovno vaško organizacijo tvorijo vsi kmečki domovi ene vasi. Ta temeljna organizacijska jedinica Hrvatskega saveza kmetov se imenuje hrvatska kmečka zajednica kraja X. Posamezne kmečke domove predstavljajo v tej osnovni organizaciji glavarni posamezniki kmečkih domov. Starešino vsake zajednice imenuje župski poverjenik na predlog okrajnega (kotarskega) poverjenika.

Vse vsake zajednice v isti občini so združene v Občinsko kmečko zajednico. Starešina te občinske kmečke zajednice je poverjenik za dotično občino in ga imenuje župski poverjenik na predlog okrajnega poverjenika. Starešine vsakih zajednic pa tvorijo posvetovalni odbor občinske zajednice.

Vrhovni organ hrvatskega saveza kmetov je savezničar, ki ga imenuje poglavnik, njegovi pomožni organi pa so župski poverjeniki v posameznih župah, okrajni poverjeniki, starešine občinskih zajednic in starešine vsakih zajednic. Župskemu poverjeniku pomaga v delu župski svet 4 do 10 članov, ki ga imenuje savezničar na predlog župskega poverjenika. Okrajnemu poverjeniku pomaga pri delu okrajni svet 4 do 10 članov, ki ga imenuje župski poverjenik na predlog okrajnih poverjenikov.

Hilnavsko angleško navdušenje za rdečo vojsko

Lizbona, 21. febr. s. Proslava 25letnice rdeče vojske je dala v Angliji priliko za mnogobevne manifestacije v hilnavskega navdušenja in lažnega veselja. Napisani so bili številni članki in izrečni govori znanih angleških osebnosti, ki poveljevali obletnici. Ti govori so bili v odličnem nasprotju z manifestacijami in govori, ki so se slišali pred nekoliko letj v Angliji. Med najbolj nesramne manifestacije je šteti govor predsednika angleške trgovske zbornice Daltona, ki se je drznil izjaviti, da je »rdeča vojska rešila civilizacijo vse Evrope«.

Anglosaško priznanje o lastni nemoči

Rim, 20. febr. s. Angleška revija »News Times and Nation« objavlja za bližnjo 25letnico ustanovitve rdeče vojske članek, v katerem pravi med drugim:

Za nas Angleže je sedaj potrebna zavest, da bo imela rdeča vojska po vsaj verjetnosti prevladujoč delež v bodočih operacijah zaveznških narodov in brzko ne tudi velik vpliv na dokončni izid vojne. Težko je priznati, da je bil prispevek Anglosašev doslej zelo nepomemben in da je treba čakati, da se število ameriških čet v Evropi dvigne na milijone mož, da bi mogle skupaj z angleškimi četami uveljaviti svoj delež v vojni. Anglosaška indirektna pomoč z letalstvom in mornarico je zelo relativne vrednosti, kajti vojne se odločajo na kopnem. Iz tega je treba izvajati trdo posledico, da bodočnost zaveznške vojske ni toliko odvisna od vojaškega deleža demokracije v primeri z vojaškim deležem Sovjetske zveze, kolikor od prijateljskih odnosov, ki jih bodo demokracije mogle vzdrževati glede ruskega zaveznika.

Sprememba predpisov o potniškem prometu na mestnem tramvaju

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo naredbo z dne 28. novembra 1942-XXI, št. 217 s predpisi o potniškem prometu na mestnem tramvaju o določa:

Člen 1. Člen 5. naredbe z dne 28. novembra 1942-XXI, št. 217, s predpisi o potniškem prometu na mestnem tramvaju se nadomestuje z naslednjim:

»Kdor vstopi v voz ali izstopi iz njega na nasprotni strani, nego je določena v členu 1. te naredbe, ali kdor vstopi ali izstopi med vožnjo, kdor se vozi na stopnjah vhoda ali se kakor koli občeta na zunanji strani, se kaznuje v denarju s petdesetimi lirami.

Kdor se pelje brez vozovnice ali z neveljavno vozovnico, ker se je kakor koli poskušil zogniti plačilu ustrezne vozovnice, zapade demni kazni dveh lir. Znesek je plačati spredniko takoj poleg cene za obvezno vozovnico, sicer se kršitelj kaznuje v denarju do petdeset lir.«

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo od dne objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino. Ljubljana, dne 19. februarja 1943-XXI. Visoki komisar Emilio Graziosi

Američani dele angleški imperij

Buenos Aires, 19. febr. s. Znana severnoameriška revija »Forum« je izdala posebno številko, pri kateri sodelujejo znani novinarji in druge znane osebnosti in ki podaja zelo črno in ponižujočo sliko o usodi britanskega imperija. Poslušajmo nekaj sodb:

Neki senator piše: Vedno sem smatral, da predstavlja britanski imperij nevarnost za svetovni mir, in mislim, da je treba pri sleherni zamisli, bodoče ureditve upoštevati angleške posesti, ki povzročajo to grozno Cecil Brown piše: Angleški imperij mora prenehati obstojati in bo po tej vojni tudi prenehal, kajti narodi na Malajskem potoku, v Birmi, Palestini in drugod so izgubili sleherno zaupanje v britanske obljube. Angleški profesor Russell piše: Britanska posest na zapadni polobli bi se morala odstopiti Zedinjenim državam, dočim bi bilo treba važna oporišča, kakor so Aden, Singapur in Colombo internacionalizirati. William Shirer poudarja: Britanska skupnost narodov bi sicer mogla preživeti to vojno, toda kolonialna posest je obsojena na smrt. Naposled je nemogoče obdržati Indijo v podvrženosti.

Stalje je resnično pokazal, da nima pridržkov zlasti ne glede odličnih podvzetij angleške mornarice, kajti njegova omemba »kombiniranih ofenzivnih operacij oboroženih sil obeh držav« je zelo jasen in nedvoumen poziv Angliji glede na dejanske sedanje vojne podvige.

Ameriški načrt za gospodarsko zaslužjenje sveta

Lizbona, 21. febr. s. Parlamentarna komisija kongresa v Washingtonu, ki nadzoruje delovanje sistema »posojevanja in najemanja« preko bivšega državnega podtajnika Deweya je sprožila misel za ustanovitev mednarodne bančne ustanove, ki naj bi po vojni nadzorovala surovine na vseh kontinentih. Po tem načrtu za gospodarsko izkorščanje sveta naj bi Amerika dobila 51 odstotkov delnic velikega bančnega zavoda ostale delnice pa naj bi dobile druge sodelujoče države. Doznav se, da ta misel ni bila brez hudih posledic v Angliji. »News Chronicle« izraža nezadovoljstvo glede tega in označuje načrt za nadaljnji znak vznemirujočih oblik zadržanja Amerike glede prvotnih vprašanj.

Naraščajoče težkoče v ameriški vojni preskrbi

Buenos Aires, 21. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da pristojne ameriške tehnice občinstvu javljajo o stalnih naraščajočih težkočah v oskrbovanju ameriških oboroženih sil onstran morja z gorivom. Potrebe čet, ki so vedno večje, se ne morejo kriti zaradi neshvilnih potopitev petrolejskih ladij. Zaradi tega je moral upravnik za petrolej Ickes v svojem radijskem govoru naznaiti, da se bo potrošnja goriva v notranjosti še nadalje strogo omejevala.

Buenos Aires, 21. febr. s. Ameriška komisija za vojno proizvodnjo javlja, da je bila proizvodnja v mesecu februarju že do-slej za 8 odstotkov manjša kakor je bilo predvideno.

Rooseveltov púraz v parlamentarni komisiji

Buenos Aires, 21. febr. s. Ameriška parlamentarna komisija je odbila Rooseveltov predlog za uvedbo posebnega vojnega davka na plače, ki so večje od 25.000 dolarjev letno.

Racioniranje živil v Zedinjenih državah

Buenos Aires, 22. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da bodo v Zedinjenih državah s 1. marcem t. l. uvedli racioniranje vseh živil v škatlah.

Japonske čete v francoski koncesiji v Kvangčovu

Tokio, 22. febr. s. Poročilo imperijalnega glavnega stana pravi, da so večraj oddelki japonske vojske in mornarice vkorakali v francoske koncesije v zalivu Kvangčovu in sicer s pristankom francoske vlade.

GLEDALIŠČE

DRAMA
Torek, 23. februarja: Zaprti.
Sreda, 24. februarja, ob 17.30: Veliki mož. Izven. Cene od 20 lir navzdol.
Četrtek, 25. februarja, ob 17.30: Mirandolina. Red Četrtek.

L. Prenerjeva: »Veliki mož«. Komedija v treh dejanjih. Osebe: Praznik — Cesar, Prznikova — Starčeva, Nada — Rasbergerjeva, Zorin — Brezigar, Vrhunec — VI. Skrbinec, Kresnik — Nakrst, Votina — Peček, Močerad — Košta, Pivnik — P. Kovič, Modrijan — Rastresen, Skaza — Bratina, Grajšek — Blaž, Mogočnik — Drenovec, Milka — Sancnova, komisar — Gorinek. Režiser: M. Skrbinec, scenograf: A. Gerlovičeva.

OPERA
Torek, 23. februarja, ob 17: Sestra Angelika. — 7. simfonija. Red B.
Sreda, 24. februarja, ob 17: Beg iz seraja. Red Sreda.
Četrtek, 25. februarja, ob 17: Zemlja smehljaja. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Sprememba repertoarja. Zaradi težke obolelosti Elze Karlovičeve se mora premiera, ki je bila najavljena za danes (torek) do nadaljnjega preložiti. Danes bodo peli namesto »Janka in Metke« »Sestra Angelika« in plesali 7. Beethovno simfonijo za red B. Abonente reda B na to posebej opozarjamo.

E. Josin:

Stara Ljubljana

X.

Podjetni Bahovčev rod

I. Bahovec je bil sin hišnega posestnika in mokrarja v Florjanski ulici nasproti cerkve. Mož je bil obče znan v Ljubljani, vedno dobre volje, v šoli pa strog in je veliko rabil »štaberice«, karal je posebno učenice, ki so tožili svoje sošolce. »Ne toži, to je grda navada«, je zavrnil vsakogar. Bahovec je imel hišo v bivši Trubarjevi ulici, ki je ob potresu zelo trpeča in so jo morali podreti. Podjetni mož je takoj po potresu prvi sezidal na travniku ob sedanjih Miklošičevi čepi lepo dvonadstropno hišo. Lekarna I. Bahovec na Kongresnem trgu je njegov sin, soproga gimnazijskega profesorja Gnezde pa je njegova hči.

Spominjam se še učiteljev, Armica in Kokalja, svaka učitelja Razingerja, dr. Tume in F. Pavlina, ki je bil dolgo časa učitelj pri Waldherrju, potem šele mestni učitelj.

Šentjakobske učiteljice

Na dekliški ljudski šoli pri Sv. Jakobu, ki je bila v starem redutnem poslopju, na trgu blizu cerkve, so bile učne moči:

Moss Julija, rojena Orel je bila dolgo let ravnateljica, dama velike in močne postave. Imela je mnogo hčera; od teh se je ena poročila z dr. Rutarjem, ki je bil nekaj časa direktor ljubljanske poštne hišnice.

Dobro znane so mi bile nadalje učiteljice: Friderika Konškova, hči gimnazijskega profesorja Valentina Konška. Umrila je pred 40 leti na Trojanah pri sorodnikih. Amalija Guzeljeva je postala po odhodu J. Moosove ravnateljica.

Neža, Zupanova sestra pokojnega prelata Toma Zupana je zapustila vse svoje premoženje za slepe. V visoki starosti žive še takratne učiteljice: Marija Wessnerjeva, ki je pozneje postala nadzorovalna dama pri internatu višje dekliške šole, pozneje pa na liceju, kjer je bila tudi profesorica. Kaj je storila blaga dama? Internat, marsikomu ni znano; kupovala in nabavljala je inventar, perilo in družo iz svojih dohodkov. Še sedaj deluje pri Jožefišču in podpira ljubljanske reveže. Marija Maroltova, ravnateljica, je sestra bivšega Zupana na Vrhniki dr. Marolta. Julija Borovska je hčerka soboljšarskega mojstra, ki je bil znan kot izvrsten risar ter je kot pomožni učitelj poučeval risanje na ljubljanski realki pred 80 leti za časa ravnatelja Petermela. Umril je v visoki starosti pred 40 leti v Ljubljani.

Učne moči na Ledini

V prostorih stare gimnazije na Vodnikovem trgu, pozneje na Ledini, sem poznal naslednje učne moči:

Andrej Praprotnik je bil ravnatelj, a je poučeval tudi svoj razred. Praprotnik je spisal veliko knjig za ljudsko šolo. Iz prvega zakona živi v Ljubljani še hči gospa Zmavec, vdova po zandamerijskem oficirju. Druga hči je bila poročena z Ante Begom, časnikiarjem in pisateljem ter znanim gobarjem. Iz drugega zakona živi v Ljubljani hči, ki je bila dolgo let učiteljica pri Glasbeni Matici.

Josip Maler je postal leta 1885. šolski voditelj. Bil je sin sodnega adjunkta v Stični. Maler je bil fin, lep gospod, visoke rasti, kot učitelj dober ter priljubljen pri učencih pa tudi pri vseh ljubljancih. Umril je leta 1941. v visoki starosti 87 let. Ivan Bele, rojen v Ljubljani, je bil nekaj knezoškofa dr. Zlatoustja Pogačarja. Ko je dovršil učiteljske, je bil nekaj časa učitelj v litjskem okraju. Nato je šel na Dunaj, kjer je bil pri dvorni in državni tiskarni korektor, potem pa se je vrnil zopet v Ljubljano in postal učitelj na mestni dekliški šoli v starem gimnazijskem poslopju potem pa na Ledini. Poročil je vdovo bančnega direktorja Gottloba. Bele je bil zelo izobražen, imel je veliko biblioteko nemških in francoskih knjig. Francoščino je popolnoma obvladal; nekaj časa je bil pomožni učitelj za francoščino na ljubljanski realki. Umril je pred nekaj leti v Ljubljani, kjer njegova vdova še živi.

Učitelj Kumer I. se je rodil v Kranju; imel je dva brata; eden je bil uradnik pri Kranjski hranilnici, drugi pa posestnik, gostilničar in pekovski mojster v Kranju.

Zaspanec Travner

Travner J. je služboval še v starem gimnazijskem poslopju na Vodnikovem tr-

gu; mož je prav rad spal ter vedno tožil, da se ne more zadosti naspasti.

Ljubljančan Krulc M. je nastopil službo kot učitelj na ljudski šoli, pozneje pa je postal vadniški učitelj.

Jakob Furlan je postal ljudski učitelj leta 1882. ter živi v Ljubljani čil in zdrav, le oči so mu začele pešati.

Maks Josin se je rodil leta 1865. v Ljubljani ter umrl l. 1905; pokopan je pri Sv. Križu. Zapustil je vdovo, rojeno Franko iz Solcano, ki pa je tudi že umrla. Imel je dve hčeri: ena je poročena z ing. Ruehom, načelnikom gradbenega oddelka, druga pa z L. Škerjancem, glasbenim profesorjem in komponistom v Ljubljani. Josin je spisal s svojim prijateljem Engelbertom Ganglom dve šolski knjigi (berlji) za ljudsko šolo. Bil je velik idealist in je tudi pesnikoval. Ena izmed njegovih pesmi je bila objavljena pod psevdonimom v Levčevem ljubljanskem Zvonu. Politično se nadejstvoval, bil pa je velik prijatelj narave. Po hudi bolezni — pljučnici ni več okrevaj; nakopal si je sušico-in je še mlad umrl.

Moško in žensko učiteljske

Na moškem in ženskem učiteljskem so poučevali: direktor Blaž Hrovath, je bil poročen z gospo Romovo; njeni starši so imeli hišo za gradom. Mož je bil v svoji pisarni vreden, toda zelo nervozen in se

Časniki in časnikarji v Italiji

Razširjenost italijanskih dnevnikov nam kaže, da je časnikarstvo v Italiji zavzel važne postojanke in se drži Ducejevih besed, ki je dejal: »Italijanske časnikarje je treba smatrati za vojake, ki stojijo na izpostavljenih položajih fašistične fronte in se bore z orožjem, ki je močno in nevomno. Novinar ni tu zaradi sebe, ampak zaradi ideje! Mussolini, ki je to podudiril, je sam prišel iz uredništva na ministrski položaj in je zato najlaže ocenil pomen časnika in naloge novinarjev, ki so nosilci ideje, še več, nosilci vse obsejajoče revolucije.

Duce je prišel na položaj najodgovornejšega državnika iz uredništva milanskega dnevnika »Il Popolo d'Italia«; urednik lista »Giornale d'Italia« Federzoni je postal minister notranjih zadev, minister za kolonije in predsednik senata; maršal Balbo in mnogi drugi najizpostavljenjši so izšli prav tako iz časniških vrst. Toda tudi obratno prihajajo ljudje z najodgovornejših položajev na vodna mesta italijanskega časnikarstva. Treba je omeniti samo nedavno vrnitev ministrov Pavolinia in Bottaina na ravnateljska mesta dnevnikov »Messaggero« in »Tribuna«.

Ko je leta 1914 Mussolini ustanovil dnevnik »Il Popolo d'Italia« v Milanu, je pozval italijanski narod, ki je bil zaradi nesloge izmučen, k skupnemu delu. Novinarska odgovornost, ki splošno obeležuje novinarsko delo v totalitarnih državah, pa je obenem povzdignila ugled in položaj novinarjev in iz njih napravila uslužbenca države in naroda.

Izrazito strankarski časopisi v Italiji so naslednji: »Il Popolo d'Italia« v Milanu, »Il Regime Fascista« v Cremoni, rimski listi »Il Popolo di Roma«, »Il Lavoro Fascista« in »Il Tevere«. Dnevnik »Popolo d'Italia« je ustanovil sam Benito Mussolini in ga danes vodi Vito Mussolini, sin njegovega pokojnega brata Arnalda. To je bil prvi borbeni list Stranke in v njem se danes izhajajo »corsivi«, uvodniki, ki jih napiše sam Mussolini ali pa so od njega inspirirani. »Il Regime Fascista«, ki ga je ustanovil Roberto Farinacci, član velikega fašističnega sveta, je razširjen daleč izven mesta izhajanja in izrazi polemičen list »Il Popolo di Roma« je mnogo čitan in dobro obveščen jutrnji dnevnik. »Il Lavoro Fascista« se bavi predvsem s korporacijskimi vprašanji, finančno, gospodarsko in socialno politiko. List je glasilo fašističnih delavskih sindikatov.

Skoraj vsi ostali italijanski listi so znani že iz časov pred fašistično vlado. Poem ko je Mussolini prečistil njihova uredništva od protifašističnih elementov, so izhajali pod stariimi imeni naprej. V Rimu izhaja kot večernik polslužben »Il Giornale d'Italia« s tedensko prilogo »La Voce d'Italia«. Znamo uvodniki ravnateljstva in glavnega urednika tega lista Virginia Gayde, čigar ime se v inozemstvu pogosto navaja, so napisani često po točnih navodilih, ki jih dobiva na neposrednih vrh. Dnevnik »La Tribuna« je imel pred sedanjo vojno zlasti dobro razvito inozemsko poročevalsko službo. Jutrnjik »Messaggero« ima izmed vseh rimskih »stov največjo naklado in ga berejo vsi ljudski sloji. Poleg lista »Tevere« je treba omeniti

je vedno po nepotrebnem jezil nad svojimi gojenci.

A. Klemenčič, veroučitelj na učiteljskem in vadnici, je bil prav dober pedagog in delaven mož. Imel je navado, da je pri predavanju vedno sedel na stolu in nosil; pri tem je stresel na tla toliko tobaka, da je bilo vse črno okoli njega. Ko je šel v pokoj, je bil v zavetišču pri Sv. Jožefu; umrl je še pred svetovno vojno.

Josip Celestina se je rodil leta 1845. v Zagorju. Na učiteljskem je prišel kot profesor matematike leta 1876; spisal je več knjig za nižje srednje šole (računstvo in geometrija). Mož ni bil oženjen; zadnja leta je stanoval pri vadniški učiteljici M. Šulc in njenih sestrah v Komenskega ulici. Reževe je popolnoma oslepel, ter so ga morali voditi ob roki po cesti. Pozneje so mu amputirali še nogo in l. 1912. je umrl. Njegove zemeljske ostanke so prepeljali v njegov rojstni kraj Zagorje.

Anton Nedved se je rodil leta 1829. v Horvicih na Češkem ter umrl leta 1896. v Ljubljani in bil pokopan pri Sv. Krištofu. Na učiteljskem je poučeval petje, gosli in klavir, kjer je služboval od leta 1870. do upokojitve leta 1890. Kaj je bil Nedved kot glasbenik in slovenski komponist, je vsem znano. Iz njegove šole so: operni pevec Fran Pogačnik-Navaj, profesorja Anton Dekleva, Jos. Pavčič ter učitelji: Fran Marolt, Ferdo Juvanec; Janke Žirovnik l. dr.

S tunijskega bojišča: poljska radijska postaja v obratu

Trieste in »Le Ultime Notizie«. Na Flume »La Vedetta d'Italia«, v Poli »Corriere Istriano«, v Benetkah »Il Gazzettino« in »Gazzetta di Venezia«, v Udinah pa »Il Popolo del Friuli«.

Čprav je prodajna cena italijanskih listov samo 30 centezimov, nimajo mnogo naročnikov. Izdajatelji so v glavnem navezani na kolportajo in se mnogi bore z denarnimi težavami. Mali obseg in zoženi oglašni del inata pri tem velik delež. Kot značilno dejstvo je treba poudariti, da italijansko časopisje posveča zunanji politiki mnogo večji obseg kakor bi se moglo pričakovati po razpoložljivem prostoru, in ne štedijo s sredstvi, samo da je zunanja služba čim popolnejša. To je treba pripisati tudi vednemu razumevanju vlade in pomoči ki jo nudijo za obziranje težav pri inozemski poročevalski službi.

Inozemski novinarji, ki so kot dopisniki v Italiji in oni, ki prihajajo v stik z ustanovo »Stampa Estera« v Rimu, imajo priliko prepričati se, da na vseh odgovornih mestih skušajo ugoditi njihovim željam.

Pomen Tunizije

Tunizija je od leta 1881. pod francoskim protektoratom — piše nemški topniški general Paul Haase. Značaj tega protektorata je bil edini vzrok, da ni Os že davno prej zasedla dežele. Nemčija in Italija se nista hoteli dotakniti francoske kolonialne posesti, čeprav je imel Tunis velik pomen za zagotovitev pozicij Osi v Libiji in za borbo nemško-italijanskih čet v Afriki. Saj je severovzhodna konica Tunisa z Bizerto in Tunisom komaj 150 kilometrov oddaljena od Sicilije in še to kratko morsk pot lahko štiti Italija z utrjenim otokom Pantellerio.

Ko so Angleži in Američani, ne da bi se ozirali na francoske pravice do Maroka in Alžira, zasedli te dve deželi, so tudi veselele Osi morale upoštevati novo nastali položaj ter zasedi Tunis ne glede na ozire do Francije. S tem so zaščitile nemško-italijansko oklepno armado pred napadi z dveh strani. Zasedba Tunisa je bila izvršena s prav takšno bliskovito naglico kakor svojačasna zasedba Norveške. Nemški in italijanski oddelki so se lahko vgnezdili v Tunisu in Bizerti ter v teku nadaljnjih operacij tudi v Sfaxu. Izvršili so zasedbo navzlic deževni dobi, ki razmoči tla v tej deželi, ter so odrinili sovražnika z višin vedno bolj v notranjost dežele.

Trenutno je Os v sigurni posesti razsežnega dela Tunizije z višavami, ki obvladujejo vzhodne konce atlantskega gorovja. Vse to je temeljito utrjeno. S tem so torej dani vsi pogoji za sistematično motenje angleške in ameriške preskrbe v alžirskih pristaniščih ter za uspešne napade na sovražnikova letališča, bivake in čete angleške prve armade. Ta vojska sestoji tudi iz Giraudovih Francozov ter iz severnih Američanov.

To pa je samo ena stran pomena Tunizije. Maršal Rommel je tudi to pot znal ubrati pravo pot, ko se je izmakel svojemu nasprotniku Montgomeryju, ki ga je na jugu večkrat skušal obkrožiti, Angleži so se oddaljili za več kakor 1400 km od svoje izhodne baze, ne da bi dosegli svoj namen, ki je nedvomno bil razbitje nemško-italijanske oklepne vojske. Drugi angleški račun, da bi Rommla zmeliz z napadi z dveh strani, se je z zasedbo Tunizije izjalovil. In tudi tretji račun, po katerem naj bi se vkljnili degaullisti in Angleži z južne strani med nemško-italijansko oklepno vojsko, je postal s tem brezpredmeten. Italijani so sprejeli nase žrtev ter so opustili svojo ljubljeno Tripolitanijo s pristaniščem, uničili pa so tudi vse vodnjake in druge vojaško važne naprave od egiptске meje do sedanjega bojišča. S tem so pripravili osmi angleški armadi hude ovire.

Na ta način ima močna skupina izkušenih nemških in italijanskih borcev v Afriki močno postojanko, katero podpira najkrajša zveza s celinsko Evropo. Ta postojanka se da braniti tudi proti številčno močnejšemu sovražniku in se po potrebi lahko poglobi. Na koncu se ne sme pozabiti, da je s to postojanko pomorska pot iz vzhodnega v zapadno Sredozemsko morje za Angleže postala zelo nevarna, da ne omenimo preskrbe Malte, ki se danes lahko izvaja samo še z največjimi žrtvami.

Gafsa in Sbeitla

Pogled na Gafso

Zadnji dogodki v Tunisu so obnovili spomine na slavne pohode rimskih legionarjev v tej žezli.

Sbeitla (Svetlo) je že bila nekoč rimsko mesto in se je imenovalo takrat Sufetula. Ustanovljeno je bilo proti koncu prvega, odnosno v začetku drugega stoletja po Kristusu. Zgodovina pripoveduje, da se je to mesto lepo razvijalo ter postalo s časoma ena najbolj naprednih naselbin v rimski Afriki. Sbeitla leži ob vojaški cesti, ki je vzela kraje Susa, Tebesa in Lambesa. Arabski vpad v deželo v šestem stoletju po Kr. je povzročil razdejaje Sufetule, od katere je ostal samo kup razvalin. Tuji, ki so obiskovali Afriko iz radovednosti, so radi prihajali v Sbeitlo, kjer so obduvali ostankе latinskih templjev in slavolok zmag.

Gafsa kaže v primeri s Sbeitlo le malo sledov davne preteklosti. O nji pričajo le še zidovi in najstarejša poslopja, ki ne morejo zatajiti svojega izvora. Na mestu, kjer danes stoji Gafsa, je bila namreč v punskih

vojnah Jugurtina trdnjava, imenovana Cansa. Ko je Marij potokel Jugurto ter ga odvedel kot ujetnika v Rim, je prišla Numidijska pod rimska oblast in je bila romanizirana. Pokrajina je ostala v njegovi oblasti do arabske invazije, ki je prinesla nove razmere v Afriko.

Gafsa leži 290 kilometrov jugovzhodno od Tunisa in je 55 km oddaljena od meje Alžirije. Mesto ima po zadnjih statističnih podatkih 8.000 prebivalcev, med njimi približno petino židov, ki živijo v oddeljeni četrti.

Področje Gafse je zelo rodovito. Vode ne manjka v teh krajih, nadalje je ozemlje zasajeno s pravnatim gozdom palm, katere cenijo nad pol milijona drevce. Palme dajejo izborne datlje. Nadalje uspevajo v teh krajih oranže, citrone, lešniki in razna zelenjava. Prebivalci Gafse, ki leži 273 metrov nad morjem se preživljajo s poljedelstvom in samo deloma s trgovino. Posebno razvita je industrija volne, ki zaposluje velik del domačinov v ododnih podjetjih.

KULTURNI PREGLED

Opazke k nazoru o jeziku

Morda ni zlepa naroda, pri katerem bi tolik odstotek izobražencev grešil zoper svoj jezik, kakor greši pri nas kljub tolikim trdovratnim čistkam in tolikemu številu puristov. Ta pojav je dovolj značilen in se nam vsiljuje vedno znova, ko razmišljamo o vprašanjih dobrega slovenskega pisanja. Najbrž je v zvezi ne le s strukturalnimi težkočami našega knjižnega jezika, ki je vse drugo kot preprost in lahek, marveč tudi z njegovo relativno mladostjo, z njegovim zgodovinskim značajem, z izredno veliko razčlenjenostjo naših narečij in z zelo obširnimi razločji med velikim delom teh narečij (če izvažemo centralni govor) in knjižnim jezikom.

Kdor bi hotel danes pisati zagovor purizma in puristov, bi nosil vodo v Savo. Ni dvoma, da so prizadevanja dr. Mirka Černiča in drugih, ki vejejo, čistijo in brusijo našo književno besedo, podnetna in koristna, čeprav ostajajo v posameznih primerih osebna rešitve spornih vprašanj in bi jim mogla samo neka splošno priznana instanca, na pr. jezikovna komisija slovenske Akademije znanosti in znanj, dati normativno vrednost in značaj take obveznosti, kakor jo imajo na pr. za francoščino sklepi Academie française. Spričo visoke konjunktive jezikovnega čistunstva bi morda bil bolj potreben zagovor neke večje prostosti in širšega gledanja, zakaj bati se je, da utegne naš purizem zaradi svoje ozkosti in ne povečati težkoče, ki jih povzroča dobro slovensko pisanje in še bolj zmanjšati dovolj pičlo število ljudi, ki ne greše zopet naš jezik ne v duhu in ne v dejanju.

Avgustinovo zlato načelo »in dubiis libertas« naj bi veljalo tudi v jezikovnih stvarih, zlasti tam, kjer nam nič ne pomaga naš preskromni, nezadostni slo-

nični in pravopisni priročniki. Kdor se hoče znova pripraviti o spornosti tolikih naših jezikovnih drobnarij, naj prebere duhovito polemični uvod dr. J. Glonarja v njegovem »Slovarju slovenskega jezika«. Toda te vrstice niso spisane zato, da bi zopet kazale s prstom na nedostatke naših slovnčnih in pravopisnih priročnikov, ali opozarjale, kako zelo nam je potrebna vsaj tako obsežna opisna slovnica slovenskega jezika in stilistike, kakor jo imajo na pr. Hrvati v Maretičevi slovnici Akademije izdaje; tudi ne na stališče naših vodilnih jezikoslovcov, ki nam čedalje bolj komplicirajo jezik, ne da bi temu ustrezajoče skrbeli za dobre, praktično uporabne priročnike.

Te vrstice so namenjene sredi skoraj že sportnega zanimanja za jezikovni purizem nečemu, kar ostaja popolnoma ob strani, kakor da ni ne važno in ne aktualno: namreč nazoru o jeziku, ali da se izrazim v žargonu naših dni: njegovi ideologiji. Godi se nam namreč tako, kakor tistim, ki od samega drevja ne vidijo gozda. Izgubljam se v podrobnostih leksikalnega in frazeološkega značaja, pozabljamo pa na temeljna vprašanja slovenske stilistike, na to, kar označuje sleherni pismen jezik mu daje notranji ritem in povespeje njegov razvoj. Poleg filologije obstoji namreč tudi sociologija jezika in — če hočete — njegova filozofija, ki zajema splošna jezikovna vprašanja, nekako »politiko« vsakega jezika.

Te dni sem po dolgem času zopet vzel v roke članek »Za preureditve nazora o jeziku«, ki ga je pričel l. 1933. v zborniku »Krog« pesnik Božo Vodušek. Zdi se mi, da je to eden najpodnetnejših sestavkov, kar jih je bilo kdaj spisanoh o »ideo-

logiji« slovenskega jezika. Vodušek je menda prvi pri nas opozoril na dejstvo, da vprašanje jezika ni samo jezikoslovna ali literarna zadeva, marveč je izrazito sociološki problem in zahteva preučevanja tudi s te strani. Pisec je poudaril potrebo večje stilске enotnosti, t. i. skladnosti med književnim jezikom in ljudsko govorico, naglasil je dejstvo, da večja socialna diferenciranost oddaljuje jezik njegovemu kmečkemu sloju in povzroča sociološko diferenciranost ne le ljudske govorice, marveč tudi knjižnega jezika; izrekel se je zoper purizem, ki je gluh in slep nasproti besedju iz slovenskih jezikov, zato pa neizprosno strog nasproti germanizmu in romanizmu našega izrazja, ter je odklonil tisti jezikovni racionalizem, ki tudi še danes odloči v sporih o jezikovni pravilnosti ali nepravilnosti. Voduškovo stališče je širše od stališča naše službene filologije in naših puristov, ki so se začeli spodtkitati ob že zdavnaj udomačenih izrazih, menda zato, ker jih ne rabi dozdevna najvišja instanca v jeziku: kmet. (Tako na pr. nekoč odklanja izraz graditi, čeprav ga najdemo v naših starejših narodnih pesmih). Vodušek se je prvi pri nas zavel za načelo diferenciacije jezika po dočlenih socioloških skupinah in za čim večjo individualno svobodo posameznika, »kolikor ta očitno ne kvari harmonije ugotovljenih razvojnih zgodovinskih zakonov slovenskega jezika in ne presega mej vsakega normiranega jezikovnega izražanja«.

Tako gledanje na jezik je daleč od sedanjega prenapetega racionalizma, ki skuša vsiliti knjižnemu jeziku kar najstrožje omejitve, preprečiti kar se da njegovo stilistično individualizacijo ter sociološko in nujno diferenciacijo izražanja meščanov in delavstva čim bolj utisniti po okusu kmečke govorice. Vztrajno in trdovratno uravnava jezik, ki je dandanes izraževalce velike sociološke in psihološke diferenciranosti, na vse časti vredno, ven-

dar nezadostno izraževalno skalo kmečke govorice (tudi; v docela nekmečkih spisih), je tem bolj nasilno pri knjižni slovnščini, ki je — kakor dovolj znano — ob obilni narečni diferenciranosti izrazito zgodovinska, literarno-kulturna tvorba. Tudi reformatorji ali ustanovitelji našega sodobnega knjižnega jezika sredi 19. stoletja niso mogli in ne hoteli spraviti docela v sklad z dolenjskim narečjem, zato so se pogosto besedišču drugih narečij in po sodnih jezikih slovenske jezikovne skupine. Pri vseh današnjih zgolj leksikalno-frazeoloških sporih pa pozabljamo, da težišče knjižnega jezika ni toliko v absolutni, strogo racionalistično pojmovani zvestobi slovnščini in pravopisnim normam, marveč v stilu, v socialnih in individualnih posebnostih izražanja, v tem, kar povsod najbolj označuje jezik knjig in časopisov. Za končni smisel izražanja ni najvažnejša neka že po sebi odmišljena, nestalna in pri živem organizmu, kakor je jezik — zlasti še literarni jezik — spremljiva formalna pravilnost, marveč življenjska moč njegovega besedišča in izražaja, njegova dinamična sila, čustvena in miselna nosilnost — vse to, kar se predvsem odraža v stilu. Zategadelj ne potrebujemo samo leksikalnih in frazeoloških navodil, marveč so nam takisto potrebni pripomočki za stilistiko našega jezika, ki pa bodi pojmovana v smislu sodobnih nazorov o sociološki funkciji jezika in o nezgodnosti individualizacije njegove čustvene in miselne barve, ki ne ve da ločiti z nobenimi odmišljenimi normami.

Tako je stilno gledanje na jezik. V sodbnj lingvistiki se pojmuje jezik mnogo širše, kakor dopuščajo nekateri slovnčarji. Nihče ne zanikuje pomena slovnčnih norm, pravopisne enotnosti, leksikalne in frazeološke čistosti, vendar danes vemo da vsi vitalni jezikovnega organizma ni v slovnici, marveč v stilu. A stil pomeni: razčlenjenost jezika po socialnih plasteh,

katerih vsaka si ustvarja svoje značilnosti izražanja (kmečka povest, meščanski roman itd.) in individualizacija izražanja po čustvenih in miselnih potrebah posameznika (le style c'est l'homme). Stil ni norma, marveč notranji posluš, sposobnost, dar, pa združenje razumskih in čustvenih drhtljev in notranji ritem. Stil je intucija. Zaradi njega je včasih kakva slovnčna napaka večja vrtilna kakor slovnčna pravilnost; »germanizmi« in »romanzmi« v izrazju lahko v nekaterih primerih dajejo jeziku večjo izraznost, predstavitvornost in stilno silo, kakor pa nezadostni domači izrazi. Yves Gandon (Le Démon du Style, Paris 1938) piše: »Slovnčna pravilnost se omejuje na to, da razvršča besede po določenih pravilih. Stilu pa je slovnica samo izhodišče, da se od tod dvigne v umetnost. Slovnčna pravilnost ne zahteva drugega kakor pazljivost, stil pa hoče nadarjenost, naravne sposobnosti. Slovnica razodeva profesorja, stil pa pripada samo umetniku«.

Medtem ko strogo filološko racionalistično gledanje na jezik s svojimi pretiranimi purističnimi čistkami včas; kar preveč veže in omejuje izraz ter pripravljajo preveliko enoličnost izražanja, je stilni nazor o jeziku širši in prožnejši. Za sodobno obravnavanje jezika je potemtakem pripravljivo tudi upoštevanje sociologije, psihologije in estetike. Sociologija rešuje knjižni jezik iz omejenosti (zahteva pri tok ljudskega jezika iz vseh slojev, ne samo iz kmečkega), psihologija opravičuje večjo osebno barvitost izraza, estetika pa kaže pota k izrazilni, vrednotni in lepoti, ki onkraj znanstvenih mejj vežejo jezik z neposrednim doživljanjem in s tvornu načelom v naravi.

Teh nekaj opomb k filološki »pravovernosti« naj bi s svojo »heretično« dvomljivostjo izvršilo koristno delo sleherne opozeljeje: preprečiti enostranost in zoževanje pogledov.

Kronika

* **24. odlikovane s hrastovim listom** s meči. K. t. prvemu bojnemu letalcu je Hitler podelil odlikovanje hrastovega lista z meči stotniku Alfredu Stuchelu, poveljniku skupne bojnih letal. Stotnik Druschel je 24. vojak nemške armade, odlikovan s hrastovim listom z meči.

* **Prebivalstvo Rima.** Štetje prebivalstva v italijanski prestolnici ob koncu januarja 1943 kaže, da je imel Rim ob tem času 1.476.484 prebivalcev.

* **Razstava Ardenga Sofficia v Firenzi.** V Gallerii d'Arte Michelangelo v Firenzi je bila te dni odprta razstava slik in risb člana italijanske Akademije Ardenga Sofficia. Zetako prvi dan je razstava imela ogromen obisk.

* **Obrotniška enciklopedija.** Iz Rima poročajo, da pripravljajo neka milanska založba enciklopedijo italijanske obrti v štirih zvezkih. Celotno delo je preračunano na 800 strani besedila in na 3200 ilustracij. Besedilo bo v štirih jezikih: italijansko, nemško, angleško in francosko. Med strojniki obrtniške enciklopedije so prvovrstni italijanski strokovnjaki.

* **Mascagnijeva »Iris« v Rimu.** V Rimu so te dni vpriporili Mascagnijevu opero »Iris«, katero je dirigiral avtor sam. Glavno tenorsko vlogo je pel Beniamino Gigli. Delo je doseglo pri občinstvu velik uspeh.

* **Prva radijska oddaja za ljudske šole.** V torek 16. februarja ob 16.30 so oddajali po radiju prvo lekcijo za ljudskošolske učence v Italiji. Učiteljica Vera Cottarelli je predavala o konju, učitelj Mario Mazza pa o zraku in zdravju. Predavanja za ljudske šole se bodo vršila vsak torek in petek od 16.30 do 17. ure in bodo trajala do 15. junija.

* **Samo ena vrsta avtarične čokolade.** V zvezi z omejitvami v slaščičarski stroki napovedujejo rimska poročila eno samo vrsto avtarične čokolade, ki se bo izdelovala pod državnim nadzorstvom za vse pokrajine enako.

* **V spomin Ottorina Respighia.** Kr. Italijanska akademija je priredila prošli teden v spomin skladatelja Respighia kinematografsko predstavo, pri kateri je Mario Costa razlagal simfonične pesmitve »Fontane di Roma« in »Pini di Roma«. Navzoče občinstvo je z zanimanjem sledilo predavanju, med katerim je bilo posebno mnogo glasbenikov.

* **62 let zakonskega življenja.** Italijanski listi poročajo, o zakonskem paru Emiliju Magli in Clotili Freschi, ki sta se vzela dne 2. februarja 1881 v Reggio Emilii. Iz njunega zakona se je rodilo 7 otrok, od katerih jih danes živi 6. Zakonca sta obhajala 62letnico svojega zakona v krogu 48 otrok, vnukov, nečakov, nečakinj in drugih sorodnikov.

* **Smrt pred poštnim okencem.** 65letni Leonardo Sussana je stal pred poštnim okencem na trgu Mazzini v Rimu ter čakal, da bi oddal pisma. Nenadoma ga je obšla slabost in se je zgrudil na tla. Poklicali so reševalce, ki so ga odpeljali v bolnišnico, tam pa so mogli samo ugotoviti, da je mož podlegel srčni kapi.

* **Ta nesrečna loterija.** Paolo di Letta iz Pica je hotel staviti v loteriji na številke 46, 81 in 49. Na poti v loterijsko poslovalnico pa je srečal prijatelja, ki mu je sve-

toval, na izbere druge številke. Di Letta je ubogal in je stavil na številke, ki mu jih je svetoval prijatelj. Čez nekaj dni pa je bil silno razočaran, ko je prišel v poslovalnico ter videl, da so bile izžrebane številke 46, 81 in 49, s katerimi bi bil lahko zadel 30.000 lir.

* **Pod pepelom je tiel ogenj.** V Comu je preli dnevi zgorela Antoniu Vergi streha pri skednju. Vaški gasilci so ogenj pogasil, toda kmalu potem ko so odšli, se je skednja na novo vnel, ker je pihal veter. Morali so ponovno pozvati gasilce na pomoč, ki so to pot svoje delo temeljiteje opravili.

* **Pri delu je oslepel.** 39letni Antonio Langobardi, zaposlen pri tvrdki Corradino v Tudeciju pri Napoliu, je te dni mešal neko kipečo tekočino. Nenadoma mu je briznil vroč curen v obraz ter povzročil, da je Langobardi oslepel. V bolnišnici so storili vse, kar premore zdravniška znanost, da bi mu vrnil vid, na žalost pa niso uspeli.

* **Pod lokomotivo je našel smrt.** Železnikar Gaetano Forgone iz Foggie je hotel te dni preprečiti nesrečo. Neko gospo, ki je stala na železniškem tiru, po katerem je dirjal vlak, je potegnil k sebi, da bi jo rešil gotove smrti. Pri tem se je spotaknil in padel pod prihajajoči vlak. Lokomotiva ga je povozila do smrti.

* **Otrok žrtev avtomobilske nesreče.** V Arezzu je te dni Tranquillo Grazi, ki je vozil skupino ljudi iz Siene, povozil v hudem diru 5letno deklico Franco Renaldinjevo. Organi javne varnosti so takoj ustavili vozilca ter mu zaplenili vozilo.

* **Presenečeni sorodniki.** V Mondoviju je umrl 64letna Octavio Piaggio, ki je živel vse življenje v zelo bednih razmerah. Mož je bil svoj čas premožen, toda vložil je vse svoje prihranke v banko, ki je propadla. Začel je šteliti pri tevezimih in se je posvetil nadrobni trgovini z iglami, sukancem, svečami, loščilom za čevlje itd. V dvajsetih letih si je zopet pridobil kupček premoženja in ko so te dni odprli njegovo oporoko, so ugotovili, da zapuščina srečnim sorodnikom 400 tisoč lir.

* **Kovčega sta izgubila med vožnjo.** Gospa Gianna Gilla iz Milana se je te dni napetla z vlakom v Varesotto ter je postavila na hodnik svojo prtljago, med katero sta bila dva kovčega z obleko, obувalom in živilji. Ko je postopila prispela na postajo Casbeno ter je hotela izstopiti, je morala ugotoviti, da sta ji kovčega med vožnjo izgubila. Okradenka ima več tisoč lir škode.

* **»Super« čaj je tip pravega ruskega (kolonialnega) čaja.**

IZ LJUBLJANE

u— **Nova grobova.** Umrla je pštna uradnica v pokoju ga. Marija Fasanova. K večnemu počitku bodo rajniko spremili v torek ob pol 16. iz kapele sv. Petra na Zalah na pokopališče k Sv. Križu. — Preminila je vdova po trgovcu g. Ana Velkavrhova. Pogreb blage pokojnice bo v torek ob 15. iz kapele sv. Jožefa na Zalah k Sv. Križu. — Pokojnika naj bo hranjen lep spomin, njun m svojem da izrekamo naše iskreno sočuzje!

! **Zalni venci, poročni šopki, aranžmaji in cvetje** »ROZA« cvetličarna

u— **Krasna sončna nedelja.** Ze nekaj dni imamo izredno lepo sončno vreme, kakor ga nismo vajeni v tem letnem času. Gotovo pa je bila ena najlepših večerajšnja nedelja. Sonce je že zgodaj zjutraj posijalo na pokrajino in izvabilo na ulice in bližnja sprehajališča do malega vso Ljubljano. Tivolski gozd in Režnki sta imela od ranega jutra do večera vse polno obiskovalcev. Izredno živahno je bilo tudi na promenadi. Ženski svet se je postavil v pomladni modni kreacijami, med modnimi pa jih je bilo mnogo, ki so zamenjali zimsko suknjo s povrnikom. Po kosilu so se ljubljanske ulice doobra spraznile. Kljub blatnim cestam so meštani pohiteli v najbližje okolice, da se naužijejo prvih toplih sončnih žarkov. Na vseh predmestnih potih in cestah so se ljudje sprehajali kakor v procesijah. Proti večeru se je hotel vsakdo nekoliko okrepčati in zato ni čudno, da so bili gostinski obrti natrpono polni. Zadnji tramvajski vozovi so jedva zmagovali velik naval potnikov, ki so se vračali v mesto. Na ulicah je bilo vse do policijske ure izredno živahno. — Najvišja toplota v nedeljo popoldne je znašala 11° C. čez noč pa se je ozračje ohla-

dilo in je v ponedeljek zjutraj živo srebro kazalo —1.0° C. Zjutraj je nad pokrajino ležala gosta megla, ki pa se je kmalu dvignila, nakar je z brezoblačnega neba spet posijalo toplo sonce.

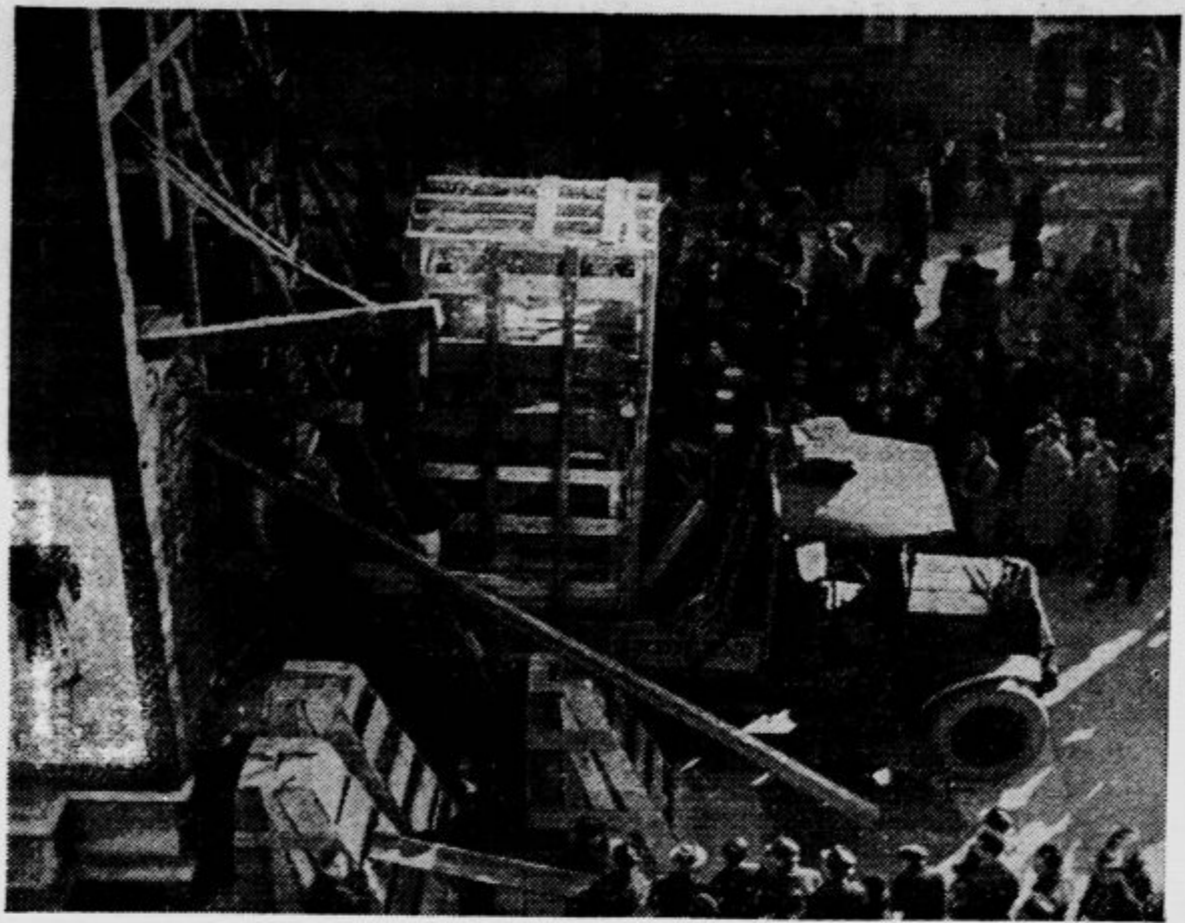
u— **Mačice cveto.** Izredno toplo vreme je letos resnično zgodaj nastopilo. Tisti, ki ga ni bilo malo, skorajda ni več sledu. Tisti, ki so se sprehajali ob ljubljanski izven mesta in ob drugih vodah in so imeli poleg drugega tudi čas obduovati naravo, so opazili, da cveto mačice. Nežni popki so se že razbohotili. Ljudje so šibice z ljubkimi znanilkami zgodnje pomladi trgali in jih nesli domov, kjer so z njimi razveselili tiste, ki niso zapustili mestnega središča.

u— **Vokalno-instrumentalni koncert** Glasbene Maticice, ki bo v ponedeljek 1. marca ob pol 7. v veliki unionski dvorani, bo imel naslednji spored: godalni orkester Orkestralnega društva Glasbene Maticice bo zaigral pod vodstvom dirigenta L. M. Škerjanca njegova Ciacono na slovenski narodno pesem in Gregorjev Preludij; nato bo zapela sopranistka, operna pevka Valerija Heybalova arijo Katjuše iz Alfonzeve opere »Vstajenje«. Richard Straussovo pesem: O kam naj naju srečo skrijemo in Lajovčev »Kaj bi le gledal«. Pri klavirju M. Lipovšek. Violinist Karlo Rupel bo izvajal, s spremljevanjem Zore Zarnikove, Pugnanijev Preludij in Allegro, Kogojev Andante in Chopinov Valček op. 64 št. 2. Dalje bo nastopil basist Julij Betetto ter zapel Lajovčev samospel »Iskal sem svojih mladih dni«, Pouchellijevo arijo in romanco iz opere »Za-ročena« ter znano Gerbičevno pesem: Pojdem na prejo. Pri klavirju Marjan Lipovšek. Pianist Anton Trost bo zaigral arijo z varijacijami iz Suite v starem slogu, ki jo je napisal Longo, dalje Škerjančeve Stiri klavirske skladbe in Mirce Santicove Fantastično kolo. Vokalno-instrumentalni koncert bo zaključil godalni orkester Orkestralnega društva Glasbene Maticice z Dalbacovim Cerkvnim koncertom v a-molu in Vivaldijevo Simfonijo v C-uru. Vstopnice so od danes naprej v predprodaji v Knjigarni Glasbene Maticice.

u— **Umetnostna razstava inž. arh. Mitje Sviglja** v Kosovem salonu, v prehodu Nebotičnika bo odprta neprekidno samo še 12 tedne. Mladi slikar je postavil na ogled 26 nezarazpizanih krajin, stulij in figuralnih kompozicij.

u— **Podpornemu skladu za slepe** na zavodu za slepe otroke v Kočevju so darovali: ga. A. m. Urbanc iz Ljubljane 100 lir in g. Franc Jerkič iz Kočevja 100 lir. Dobrotnikom slepe mladine iskrena hvala!

u— **Šišenske in baranjske zelenjadnje** vabimo, naj se zanesljivo udeležijo mestnih predavanj o zelenjadarstvu, ki bodo v torek 23. t. m. v Krekovi gospodinski šoli v Siskih, v sredo 24. t. m. pa v ljudski šoli na Barju. Predavanja se na obeh krajih prične ob 8. in trajajo dopoldne do 11 ure, popoldne pa od 14. do 17. ure. Prvo uro bo predavala mestna kmetijska referentka ga. inž. Angela Mahkota o važnosti zelenjave ob vojnem času, obdelovanju zemlje in njeni pripravi za pomladno setev in saditev, o raznih načinih izboljšanja zemlje, o zalivanju in vrtnarskem orodju. Drugo uro bo mestni kmetijski referent inž. Josip Mašek govoril o smotnem gnojenju s hlevskim gnojem, o pomenu komposta in o polnem gnojenju z različni umetniimi gnojili, prav tako pa tudi o važnosti onih zelenjadnih vrst, ki zahtevajo posebno gnojenje. Od 10. do 11. ure bo mestni vrtnarski oficijal France Pirnat predaval o setvi, saditvi, o razdelitvi gredic, okopavanju ter o vsih delih, ki so med letno potrebna za umno zelenjadarstvo. Popoldne od 14. do 17. ure bo viš. vrtnarski nadzornik Josip Štrkelj opisoval kulturo in vrste ter tudi obrambo raznih kapusnic, stročnic in čebulnic pred škodljivci. Poleg njega bo pa nadzornik mestnih nasadov Anton Lav govoril o solatnicah, raznih špinatih, paradiznikih, korenju in o raznih divjicah. Predavanja so svedca popolnoma brezplačna ter namenjena najširši slojeni prebivalstvu, da sami pridolamo čim največ zdrave zelenjave in za prehrano prebivalstva najboljše površine. Predavatelji so sami našim vrtnarjem že znani izkušeni strokovnjaki, ki znajo brez učenosti na vsakemu razumljiv način razložiti vse potrebno, da bo letina dobra ter ne bo razočaranj. Vsi nauki so tudi prilagodeni današnjim razmeram ter bodo zato in predavanja gotovo v veliko korist vsem začetrnikom in tudi že izkušenim zelenjadarjem in prijateljem vrto. Obdelajte oclerni košček zemlje, vendar pa nikakor ne zamudite teh predavanj, saj Vam predavatelji jamčijo, da bo za pouk povabljeni danoplačar z uspehom na vrtovih in z dobrim pridelkom. Na Viču bodo

Bologna: da bi zaščitli slovitega Neptuna Glambologne pred sovražnimi letalskimi napadi, ga spravljajo na varen kraj

predavanja v četrtek v telovadnici ljudske šole, v petek v deskanj vzgajališču Selo v Mostah, v soboto v dvorani na magistratu in drugi četrtek, 4. marca, v ljudski šoli za Bežigradom.

Z Goreniskega

Zborovanja na Brezjih se je predzadnje nedeljo udeležilo do 200 članov Volksbunda. Krajevni vodja Rindler je razvočim razložil pomen zborovanja ter v navdušenih besedah »pisal g'gantsko borbo nemškega naroda za bodočnost Evrope.

V Ljubno so, kakor poroča »Karawan-ken Bote«, po zaslugi župana Weissa in nekaterih vaščanov predvidena obsežna popravila vaških in občinskih cest, zlasti regulacija in kanalizacija vodnega odtoka, ki je b. reurjih spreminjal vaška pota v prave hudournike. Z nekaterimi deli se je že pričelo, toda zaradi pomanjkanja delovnih moči in nezanimanja nekaterih gospodarjev je bilo delo prekinjeno.

V Trzinu je bilo januarja šolanje žen iz Tržca, Sv. Katarine, Sv. Ane in Ljubelja. O dolžnosti žen v vojni je govorila okrožna ženska voditeljica Krenthalerjeva, o gorenjski ženi v delovni skupnosti pa je predaval okrožni vodja dr. Hochsteiner.

Mest pri Otečah je predmet pritožb in nezadovoljstva vaščanov iz Ljubna in Brezjih, če se bo s popravili odlašalo, pravi gorenjski tednik, bo most kmalu v takem stanju, da ga ne bo mogoče popraviti!

Nesreča tovarniškega delavca. Na kolodvoru v B-hinjski Bistrici se je ponesrečil pomočni delavec Viktor Kopyovšek z Jesene. Prekoračitelj je hotel t'r, pri tem pa je zgrabila lokomotiva in mu odrezala levo roko. Ponesrečenec so prpeljali v bolnišnico na G-nik.

Huda kazen za tatviro poštnih paketov. Pred celovskimi sodiščem se je morala zagovarjati poštna uslužbenka Margareta Leu. Od oktobra 1. 1941 do avgusta lanskega leta je ukradla najmanj 27 poštnih paketov, med njimi 26 vojaških. Izjemno: sodišče v Celovcu je nepošteno uslužbenko odsodilo na 10 let ječe.

Iz Hrvatske

Iz diplomatske službe. Dosedanji pooblaščenec hrvatske vlade pri poveljstvu italijarskih obrambenih sil za Slovenijo in Dalmacijo dr. Nikola Rušinič je bil razrešen svoje dolžnosti, za njegovega naslednika pa imenovan dosedajnji veliki župan v Kalnu David Smečič. Dr. Rušinič se je vrnil na svoje mesto kot izredni poslanik in pooblaščen minister v zunanjem ministru.

Knjiga o vojni zgodovini Hrvatov. Pravkar je bilo dotisnato 700 strani obječajajoče delo dr. Slavka Pavičiča pod naslovom »Vojna in vojna zgodovina Hrvatov«. Knjiga je opremljena s slikami in vojaškimi zemljevidi. Karte so priložene vsem važnejšim bitkam v pretekli svetovni vojni, ki jih je pisec obdelal: po večini po svojih zapiskih, ker je bil kot aktiven častnik 4 leta na fronti. Obsežno so v

knjigi prikazana junaška dejanja hrvatskih vojakov, bosensko-hercegovskih polkov in drugih enic v sklopu bivše avstro-ogrške armade.

Svečanost v finskem zdravilišču. Na svojem potovanju po zapadni Finski si je hrvatski poslanik Bošnjakovič s soprogom ogledal v spremstvu soproge prof. Nikole razna industrijska podjetja, bolnišnice, zdravilišča td. Ob tej priliki je bila v zdravilišču v Harvajki majhna svečanost, kjer je ga. Bošnjakovičeva predavala v finskem jeziku o Hrvatski.

Hrvatska na mednarodnem vzorčnem velesejmu v Plovidu. Pred dnevi sta prispele v bolgarsko prestolnico načelnik odseka v ministru za narodno gospodarstvo inž. Oton Franjež in inž. arh. Seissee zaradi priprav za hrvatski paviljon na letošnjem mednarodnem vzorčnem velesejmu v Plovidu. Hrvatska bo prvič zastopana na tej razstavi.

Zagreb ima 17.000 hiš in 350.000 prebivalcev, medtem ko je število hiš l. 1931 znašalo 12.700 število prebivalstva pa 180.000. Ob ustanovitvi Nezavisne države Hrvatske je imel Zagreb 15.500 hiš in okoli 250.000 prebivalcev.

Na zagrebskih solah se bo pouk začel 1. marca. Prošli teden so se na svojih solih zbrali zagrebski učenci, kjer so jim med drugim sporočili odredbo ministru za prosveto, po kateri se bo v Zagrebu ponovno začel pouk 1. marca. Polletnih sprječeval letos ne bo. Ob obletnici smrti dr. Ante Starčevića bodo v dnevi 27. in 28. t. m. solske svečanosti.

Obvezna registracija Rusov. Rok za obvezno registracijo Rusov, ki se mora izvršiti v smislu naredbе glavnega ravnateljstva za javni red in varnost, je od 20. t. m. podaljšal do 26. t. m.

Nov vodja ustaške založbe. Za generalnega ravnatelja ustaške založbe, ki je lastnica dveh velikih tiskarn v Zagrebu in ki izdaja dnevnika »Hrvatski narod« in »Nova Hrvatska«, je bil imenovan izredni poslanik dr. Edo Bulat, dosedanji predsednik mešane nemško-hrvatske komisije za preselitev Nemcev iz Hrvatske.

Iz Srbije

Reforma šolstva v Srbiji. V smislu zahteve ministrskega predsednika Nedelica, da se spremeni celotni vzgojni sistem in se ga postavi na nove temelje, je bilo prosvetno ministru reorganizirano in njegove naloge znatno razširjene. Prosvetnemu ministru bodo v bodoče podrejena tudi vsa cerkvena vprašanja, ki so bila doslej v kompetenci pravosodnega ministru. Nadalje mnoga kulturna vprašanja, ki so doslej spadala v pristojnost raznih ministrstev in predvsem sport, ki je bil doslej v pristojnosti ministru za telesno vzgojo. V zvezi z reorganizacijo pouka in šolstva so bile nedavne upokojitve na beograjskem vseučilišču in čiščenje med profesorskimi zborom.

Radio Ljubljana

TOREK, 23. FEBRUARJA 1943-XXI

7.30: Pismi in navepi. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Operna glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v talijanski. 13.10: Poročila Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenski. 13.12: Orkester, vodi dirigent Petralia. 13.45: Operna glasba na ploščah. 14.00: Poročila v italijanski. 14.10: Komentar radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Simfonična glasba. 15.00: Poročila v slovenski. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Glasba napolitanske šole sedemnajstega stoletja. 19.00: »Govorimo italijansko«, poučbu je prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Polke, valčki in mazurke. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Lirčna prireditev družbe ELAR. Verdi: Traviata. V odmorih: predavanje v slovenski. Zanimivosti v slovenski. Po končani operi: Poročila v italijanski.

ZAPISKI

Iz italijanske slavistike

Najnovejši zvezek rimskega obzorika »Bulgeria« (urednik univ. prof. dr. E. Damiani) je pričel bibliografski pregled italijanskih slavističnih publikacij v zadnjih dveh letih. Izmed jezikoslovnih knjig so zabeleženi tudi nekateri slovenski priručniki (Grad, Kleinmayr, Štrnad, A. Debeljak). Urbanjev »Parliamo croato«, Voukov »Parliamo sloveno« in dr. Večje število publikacij se tiče slovnstva, zgodovine umetnosti in kulture; tu je posebno obilno zastopana Bolgarija predvsem z Damianjevimi spisi, dalje se tu navaja Umberta Urbanja »Piccolo mondo sloveno«, De Joane Franco v Napoliu izišla študija o Dostojevskem, dr. Evela Gasparinija (prvega ravnatelja Italijanskega kulturnega instituta v Ljubljani) spis »L'esordio di Tolstoj« z antologijo Tolstojevih proze. Med prevodi so avtorji Dimič Debeljanov, F. Dostojevskij, Sofia Kossak, Sergiusz Piasecki, A. Puškin, Taras Ševčenko, Mihal Solohov (dva razna prevoda »Tihoga Dona«, L. Tolstoj »Racconti e r'cordi«), izbor iz Čehova za Garzanti-jevo zbirko, Salvinijev »Poet' croati moderni«. Zanimiva je tudi napoved nekaterih slavističnih publikacij, ki se obetajo za doledne dni. Med njimi so: Damianjev pregled zgodovine starejše bolgarske literature, tri knjige »Pisateljevega dnevnika« Dostojevskega v prevodu Ettore Lo Gatto pri Einaudiju. Lo Gatto prevod Lermontovljevega »Demona« in istega pisatelja »Junak našega časa« v prevodu A. Koltonskega, Lo Gattova »Zgodovina Rusije« nova izdaja Lo Gattove »Storia della letteratura russa«, Lo Gatto prevod Božene Njém-cove »Babices«, Giuseppe Russetera »Zgodovina slovenske literature« v izdaji rimskega I.R.C.E., Ivana Turgenjeva »Memorie letterarie e di vita« v prevodu in z opombami E. Damianija, Ivana Vazova »Pod jarmom« v prevodu Olge Balabanove Salvini-jeva antologija češke religiozne lirike »Il corallo di San Veceslao«, izbor iz Dostojevskega v Garzantijevi zbirki »Il fiore delle varie lette-

rature« in v izdaji Instituta za slovansko filologijo na kr. rimski univerzi zbornik »Studi slavici« v redakciji prof. Giovannija Mavra.

Pesnica Cvijeta Zuzorič in Torquato Tasso. V »Meridiano di Roma« z dne 14. t. m. je izšel prispevek prof. Umberta Urbanja »La poetessa F. Zuzorič e T. Tasso«. Pisec seznanja italijansko kulturo javnost z odnosi med dubrovniško pesnico in velikim pesnikom Italijanskega Preporoda, človeško nesrečnim Torquatom Tassom. Ta odnos je zanimal zlasti raziskovalce dubrovniškega slovnstva in prof. Urbani se v svojem članku naslanja predvsem na dognanja Janka Torbarine, čigar hrvatska razprava ni bila doslej znana italijanskim proučevalcem Tassovega dela. Cvijeta (tudi Flora) Zuzorič je potekla iz hercegovskega rodu, ki se je naselil v Dubrovniku, kjer so si potomci Vladka Zuzoriča pridobili bogastvo in položaj patriarške rodbine. Cvijeta je bila »najlepša med najbolj plemenitimi« in najbolj plemenita med najlepšimi; obiskovala je šole v Anconi in se je 1570 kot petnajstletno dekle omožila s florentin-skim plemenitašem Pescionjem. Duhovita mlada lepota je imela po vzoru italijanskih žena v dobi renesanse svoj salon v Dubrovniku, kamor so prihajali pesniki in umetniki. Potovala je večkrat v Italijo, se svobodno gibala na dvoru v Ferrenzah; o nli je šel glas, da je v svojo lepoto in duhovitost navdušila italijanske pesnike Simonettija, Baccabancio in predvsem Torquata Tassa. O tem prčata dva Tassova soneta, v katerih govori o očarljivem srečanju s Floro. Do nedavnega je bilo še sporno, ali se to res tiče dubrovniške Cvijete, kakor je hotela tradicija. Torbarina je, kakor izričuje prof. Urbani, dokazal, da sta Cvijeta Zuzoričevi posvečena ne samo dva tradicionalna soneta, marveč v celem osem Tassovih nemski: trije soneti in predmargalov. Sloveči pesnik »Osvobođenega Jeruzalema« jih je spisal delno na željo Cvijetinega

ankonskega častilca Giulia Mostija, vendar se zdi, da je Tasso sam poznal dubrovniško lepoto in da je vpletal ta »fiore d'alta bellezza e di virtù che nell' Illiria nacque« (cvet visoke lepote in vrline, ki se je rodil v Iliriji), kakor pravi v nekem sonetu, v svoje ljubavne sanjarije.

Naš jezik

Jezikova naša

32. Bolesen je nuja; takisto je nujen bolezenski primer, slučaj.

»Ne bil bi predlagal operacije, če bi res ne bilo nobene možnosti za nje izvedbo, sem rekel s hladno odločnostjo. «Priznavam, da je pri meni primitivno, vendar zadošča za tak slučaj v sili.»

Iz navedenega besedila je jasno, da gre za nujno stvar, torej za nujen primer.

33. Spoštovanje — spoštljivost; simpatije — simpatičnost; bolest — bolestnost.

»Med nama so nastale vezi poklicne spoštljivosti prav kakor osebne simpatije; občutil sem s silovito bolestjo, da so se najina pota ločila.«

Zdravnike vežejo vezi poklicnega spoštovanja in ne spoštljivosti, ki je zgolj lastnost, torej nekaj abstraktnega, in osebne simpatije, kakor je pravilno izraženo, ne pa simpatičnosti, kar bi bilo napak; takisto je prav »občutil sem z bolestjo«, ki je konkretna, dočim bi bilo »z bolestnostjo« napak, ker je kot lastnost abstraktna. Podobno: resnica oči kolie in ne nesmičnost. Župančič pravi v Davidu Copperfieldu: »Slabina, ki jo je čedalje bolj obhajala; «nato jo je obšla slabina» — ne slabosti! Isti v Temnem cvetu: »Obraz, ki mu je prebijala rdečina »zagorelost; «temna bledina nerazločnih odlikov v mavcu in bronu» — ne pa rdečost, pa tudi ne rdečina, ki je bežna, ter bledost.

34. Optkasterdeča stena in opčna stena. »Na vrhu opekaste stene« je prav, kakor stena ni iz opeke, marveč ima samo

opekastordečo površino; kadar pa je iz opeke, tedaj je opčna stena. V zdravstvu pravimo gošči, ki se sedede v vodi, sedimentum lateritium = opkasta sesedina, ker je opčemu prahu podobna, če pa bi bila iz opčnega prahu, tedaj bi bila opčna.

35. Recept napišem. »Sem spisal recept.«

Kmalu bo minilo že četrto desetletje, od kar zasledujem zdravstveno besedje in izrazje, pa še nikdar nisem slišal drugače kot recept napisati, zdravilo komu zapisati in dieto prepisati.

36. Bistra voda ali čista voda.

»Vsak dan so prinesli v šolo šest gulahov čvrste vode;« v vsej četrti ni bilo čiste vode.

Po slovensko pač ne moremo reči čvrsta voda, marveč čista ali bistra voda.

37. Ščitnica — gošča.

»Clovek mora neogibno umreti, če nima goščne žleze.«

»Goščna žleza« ni ne tič ne miš. Doktor je normalna, je žleza ščitnica ali ščitnica, če je pa povečana, je gošča.

38. Puškinovo ustje.

»Gazela teče hitreje od zlate kroglice iz puškinih ust.«

Puška nima ust, marveč ustje. Gornji stavek se bi glasil po slovensko: iz puškinoga ustja ali — še bolje — samo iz puške.

39. Nerodna besnost.

»V nagli besnosti je trgala bleko s sebe.« Besnost je že sama po sebi nagla, tu pa je mišljeno, da je nenadna, ki jo neenadno rapada.

40. Slaba navada = razvada.

»Je kazala toliko slabih navad.« Glasi se mora ali slabih navad ali samó razvadi!

41. Obleka je prašna.

»Naj nikan ne spi v prašnati obleki.« Pietersnik ima resda prašnat za staubig, toda svojstveno slovenskim to ni. Kakor je travnato to, kar je iz trave kamnato, kar je iz kamna, slamnato, kar je iz slame, tako je prašno samo to, kar je iz prahu.

Dr. Mirko Černič

Gobišče v podzemlju

Ob reki Igvasu v Braziliji je bilo gnezdo, višje nego je višina moža. Tam so se izlegale brezimne mravlje delavke iz svojih jajčec. To je bilo pred petimi leti, kmalu potem, ko je njih skupna mati ustanovila gnezdo. Čim se je v zraku poročila, je zletela k tlom, si sama odgriznila dolga, steklena kriha in se takoj zakopala. V črni pragozadni prsti si je izkopala najprvo majhno podzemsko jamo, izbrala si je prostor z vsok skrbno tako, da bi se mogel brez težave razširiti.

Kraljica v gladomornici

Bila je mravlja iz družine atink, torej precej velika, krepka in s čvrstimi mišicami. V nekakšnem stranskem žepku svoje glave je nosila s seboj kupček snežnobele tvari iz gobastih nitk. Ta kupček je bil doti, ki si jo je odnesla iz domačega gnezda, doti, ki bi ji naj omogočila nekako prehraniti velikansko družvo s sto tisoči občank, a te občanke naj bi jo spet redile kot svojo kraljico in nanjo skrbele.

Sprva je živela popolnoma osamljena v jami, ki si jo je sama izgrabila in ki je bila zanjo prava gladomornica, kajti v njej ni bilo ničesar, s čimer bi se mogla hraniti. Te živali so namreč z nekaterimi drugimi sorodnimi vrstami zaklete, da si ne morejo privoščiti ničesar od vsega tega, kar rabi žuželkam drugače za hrano. Zanje obstoji dobesedno eno samo živilo in tega si ne morejo niti uloviti niti drugače upleniti, morajo je ga same pridelati s trdim, neprestanim delom.

Mlada kraljica je bila navezana tedaj sama nase in na prastare nagone, ki jih je prinesla s seboj na svet. Pomoči ni bilo od nikoder nobene, kar je bilo treba storiti, je morala storiti sama.

Začela je sicer takoj legati jajca, a s čim naj bi redila prve ličinke in samo sebe, ko so pa bile kaške, ki naj bi nekako prehranile vse, popolnoma prazne? Težko vprašanje — toda s tem vprašanjem se ni dolgo mučila. Ne da bi si pomišljala, se je spravila na delo.

Od kupčka gobjih nitk, ki ga je sredi svoje grobnice odnala z zemljo, je jemala nitko za nitko, jo pridržala ob svoji zadehi in jo pognojila z zlatorjavimi kapljicami, ki so se ji tam izločevale. Pognojene nitke je potem pritisnila znova h kupčku in ga prenetla.

Mati se hrani z lastnimi jajci

Takšno je bilo njeno delo. Toda odkod naj bi njeno življenje izločevalo gnejila, ki je bilo potrebno za gojitev toliko belih gobjih nitk? Niti v njeni grobnici, niti v vsem pragozdu naokrog ni bilo ničesar, kar bi ji bilo lahko za hrano. Tudi s tem vprašanjem se ni dolgo mučila — spravila se je nad to, kar je bilo edino pripravljeno — in to so bila jajčeca, ki jih je bila sama izlegla. Za ta trenutek so bile grede z gobami pač važnejše od potomstva. Najprvo je treba pripraviti živeč za delavke, potem lahko pridejo tudi delavke same. Prihližno 90 odstotkov vseh jajčec, ki jih izleže v prvem času, gre tedaj materi same v želodec. Iz njenega črevesja se izločuje kapljica za kapljico gnojila, z vsako kapljico se razmnožujejo gobe nitke. Na dnu jame se širi bela ruša. V tej ruši ne rastejo samo nitke, temveč peganjajo tudi nepovsod znatno majhne, bele glavice. Ker so videti kakor kolera, najmanjša imenovani »kolerabna goba«. V prosti naravi je ne dobimo v tej obliki, a to je edina oblika, v kateri lahko atinkam koristi kakor nam pšenica, krompir ali rž. Kolerabna goba rabi mravljam očitno že tako dolgo kot skulpturna rastlina, da je v svoji prvotni obliki, kakršna je morala nekako vendarle obstajati, na videz popolnoma izgubljena. Ljudje so si doslej zaman prizadevali, da bi to gobo gojili, očitno je, da potrebuje za svoje življenje in uspevanje silne in trevnih izločkov mravelj.

Kraljica se prične polagoma odvajati jajčne hrane. Iz jajčec zrastejo prve ličinke. Tudi te se sicer sprva hranijo z jajčeci. Ličinke se v kratkem spremenijo v prve delavke, ki so smešno majhne v primeru s kraljico. Njih edino delo je spopetka gnojnih gobje grede. Grede se morajo širiti, kajti od njih bo živelo vse stotisočglavo ljudstvo. Gobe so njegova industrija, njegovo poljedelstvo, njegov kapital.

Znanje, ki ga nihče ni učil

Ze prve odrasle delavke se hranijo z glavicami kolerabne gobe. Gobi je treba slej kakor prej gnojiti, treba pa je polje

tudi pleti. Nobene druge glive se ne smejo tu zarediti, zlasti pa ne kakšne plesnivke. Treba jih je popluti, preden bi se utegnile vgnediti in polje uničiti. Malih delavk okrog polja mrgoli. Nihče jih ni učil, kaj jim je delati, toda svojo nalogo opravljajo z nepopisljivo sigurnostjo prirojenega znanja, ki popolnoma nadomešča priučeno človeško znanje.

Toda ličinke je treba še vedno hraniti z jajčeci. Kraljica sama se udejstvuje še vedno marljivo kot proizvajalka gnojila. Nihče še ne skrbi zanjo, nihče nima časa zanjo. Najvažnejša stvar je slej kakor prej in če polje. To je sicer še vedno smešno majhno, meri komaj kakšnih 10 cm v dolžino in široko, glavice na njem je komaj nekoliko tisoč, namesto da bi jih bilo na milijone. Toda navzven temu dorastejo iz večjih ličink že prve velike delavke. Male delavke jim pomagajo iz jajčec in iz zapredkov na dan — če smemo uporabljati to besedo, kajti tam spodaj vlada večna tema.

Nekoga dne odidejo male delavke do roba podzemeljske jame. V steno izvrtajo okroglo cev, rov, ki ga skrbno zavarujejo, da se ne more zrušiti. Rov poklepa z nekoliko zavoji sem in tja, na zadnje se izteče na površje, v beli dan. Po tem rovu se velike delavke odpravijo na svoje delo zunaj gnezda, male delavke pa se vrnejo v podzemlje. Nimajo nobenega poželja po svetlobi belega dne, nemara so tudi slepe. Njih dolžnost je sučejo izključno okrog gobjega polja. Koliko dela je tam!

Človek pred mravljo brez moči

Čez ure se velike delavke vrnejo. Tudi tem ni nihče povedal, kaj jim je storiti, a vseno opravljajo svojo nalogo po nekem nezmisljivem načrtu. Čeprav ne vedo kot hčere teme ničesar o pragozdu, ležejo brez pomišljanja na grme, režejo s svojimi čeljustmi kakor kovance velike kose njihovih listov in se vračajo z njimi v spreduhu čim hitreje domov, kajti videti je zelo važno, da bi ti kosi listov dospeli še neoveneli v gnezdo. Ti spreduhi so spočetka še majhni, naraščajo pa od dne do dne, polagajo si svoje ceste in na zadnje gomazijo po teh cestah nepregledne, do pol metra široke procesije živale. Nič se temu navalu ne more postavljati po robu. Vdira v plantaže, v neverjetnih pohodi se spravlja nad vse zelenje, citrovi, kavovce in kokavce pleni do zadnje lista, človeku prizadeva neizmerno škodo. Ljudje ga sicer preganjajo z ognjem in mečem, a zaman. Brazilsko poljedelstvo še do danes ni našlo učinkovitega pripomočka zoper te škodljivke, ki sledijo neutrudno zakonu svojega življenja: nabirati koščke zelenih listov, da dobi kolerabna gliva svoje pravo redivo.

Delavnost Dopolavora

Dopolavoro v Veroni za vojake. Podjetniški Dopolavoro Galtarosa je one dni izročil svojemu namenu okrepčevalnico za vojake, kjer bo vladoval nad vse prisrčno varuje, da se bodo počutili kakor doma.

Za vojne ranjence. Pokrajinski Dopolavoro v Cataniji je priredil »Dan lovca« in ves dobiček prireditve namenil vojnim ranjencem, ki se zdravijo v mestnih bolnišnicah. Olziv med lovec je bil nenavadno velik. Prireditev je dosegla popoln uspeh.

Strojepisni tečaj za vojake. Zelo delavni Pokrajinski Dopolavoro v Asti je med drugim priredil tudi strojepisne tečaje za vojake. V tečajih je vpisanih 110 vojakov posadke. Učenci se uče z velikim veseljem.

Delavnost Dopolavora v Pistoji. Pokrajinski Dopolavoro v Pistoji je priredil razstavo zajčereje, ki jo je otvoril Eksc. Nannini. Umestnostni oddelek je obogatil s pridobitvijo solobnega orkestra, ki je že s prvim nastopom dosegel splošen uspeh. Sportna služba je priredila številne tekme za pripadnike Oborožene sile. Prirejen je bil med drugim kegljaški turnir, ki se ga je udeležilo kakih sto vojakov mestne posadke. Zmagovalci so bili nagradjeni. Velik uspeh je doživela tudi nogometna tekma, ki se je udeležilo osem vojaških moštvo.

Vneti kolezarji. Člani trentinskega Dopolavora so vneti kolezarji. Vodstvo je priredilo kolezarske tekme, katerim prisostvujejo člani v velikem številu. Vsako nedeljo se velike množice odpravljajo s kolesi na vse strani. Obiskali so skoraj vse postojanke v pokrajini. Doslej so prevzeli nad 40.000 km.

da se čudež zelenih listov dogaja vsako pomlad, če bi ga v resnici ne videli sami. Bol in razočaranje ranila bi bijeta ljubezen, kjer koli se izpostavlja; kakor strasna veter vejeve in kritski sneg veje k tlem, tako pritiskajo priki ljubezen.

Toda, dokler ima drevo svoje korenine v zemlji in kroži v njih še sok, ni uničeno, čeprav je že izgubilo svo svežo lepoto in je ostala le oblika prejšnje mladosti. Enako je tudi pri človeku duhovna smrt še daleč, če je še dovteten za čar druge osebe in je njegovo srce še kolikokrat sveže in mlado. V njem je veliki čudež še vedno mogoč.

Kdor se vda, kdor potpni in hoče vztrajati, bo končno dosegel svoj smoter ter zaživel božansko toploto in se obdal z nebesko krasoto.

Vera je ono, kar omogoči ta čudež: vendar ne vera v običajno pomenu te besede, marveč vera v nevdušno življenje in njegove zakone ponavljanja. Taka vera je skoraj veda, kajti imajo jo lahko samo oni, ki se toliko zavedajo duhovnega življenja, da se ga skoraj spoznali in se z njim združijo.

Te besede veljajo oim, ki so to točko že dosegli, a so na pragu zlatih vrat spoznanja cmagali in se onemoglo združili, ker njihovo znanje še ni bilo popolno. Držimo se je, četudi je samo »vera«.

Vrata so zaprta in železni zapah je težko dvigniti; a to je le navidezno. Sprememba pride in čudež se zgodi. Vatajenje je urednično, zeleni listi poženo.

Za to gre namreč. V gnezdu zvečijo druge velike delavke brez odmora te listne koščke in jih s slino meljejo v kašnatu kupe. V te kupe sadijo male delavke takoj končice gobjih nitk, ki bohotno preručajo vse. Nitkam, ki na novo zrastejo, je treba pravtako neutrudno gristi končice, kajti če bi tako ne delale, bi nikoli ne poganjale glavice, ki so tedaj pravi pridelek mraveljskega poljedelstva. Koliko za leže ta skrb, je najbolje razvidno na starih, zapuščenih mravljiščih. V teh mravljiščih prerastejo dolga, bela vlakna kaj kmalu podzemlje, na zadnje pa se zgoraj pojavijo kluboki gobe, ki jo je znanost imenovala »Rhozites gonylophora Möll« in ki je sorodnica našega znanega »cigana« ali »slanarja« (Rhozites caperata).

Organizem iz stotisočev samostojnih poedincev

Delo gre v mravljišču v neprekinjenih posadnih delah. Ta kolona melje in kopiči novo redivo, druga spravlja staro, izsrkano redivo iz gnezda, tretja — in ta je vedno najštevilnejša — roma pleniti listnato dreve in grmovje, četrta opravlja pletev, peta skrbi za zarod, šesta krmi, sedmi in varuje kraljico. Tam polagajo spet nove rove in gradijo gnezdo, ki rase polagoma ne samo v zemljo, temveč tudi iz zemlje, da je na zadnje višje od človeka in štiri do pet metrov široko. Kdor je lačen, obišče preprosto gobje grede in se napase. Mlade samice, ki zapušča gnezdo, si jemljejo kakor nekdo kraljica nekaj gobjega mičila s seboj. Le samci ne skrbiijo za nobeno stvar in ne delajo. Potujejo kvečjemu od grede do grede in se pasejo ali pa se dajo od mravljiš sester pitati. Seveda pa je njih življenje tudi kratko, kakor je v gnezdu nekortisto. Čim opravijo svojo nalogo pri velikem poročnem poletu — ali pa je tudi ne opravijo — poginjajo. Kraljica pa leže jajca, na tisoče in desetisoče jajc. V nekoliko letih, ki jih preživijo, daje življenje milijonskemu zarodu. Delavke pa žive nadalje. Znanost trdi, da učakajo pet in celo deset let.

V tem gomazanju ni seveda nobene poedince usode, nobenega poedince, ki bi se ločil od drugih. Vse živi tako, kakor da je delček, organ enega samega velikega telesa, stanica, ki živi le na videz samostojno zunaj tega telesa. Delo in delitev dela je smisel njihovega življenja in ta smisel so odkrile te živali milijone let pred človekom. To so pradelavci sveta in tudi spol je med njimi le ena izmed delovnih dolžnosti. Da-li ni v tem smislu ogromen nesmisel, da je vprašanje, s katerim se ne mučijo. Le človek se lahko vpraša, ali je to pravo življenje, kajti bolj nego delo, je to neprestano kopčenje nekoga delovnega previška, ki bi bilo za poedince nesmiselno — če bi med njimi pač obstajali poedinci.

»Gledališka sobota«. Pred kratkim se je v večjih mestih začela »Gledališka sobota«, ki je letos stopila v 7. leto svojega obstoja. Razumljivo, da je v vojnem času njen pomen še večji. Tudi letos bo za »Gledališko soboto« rezerviranih do 40 odstotkov razpoložljivih sedežev za vojake. Predstave pa se bodo vršile vsako soboto popoldne.

Bliskoviti pregled. Pokrajinski Dopolavoro v Apuaniji je ustanovil potujočo umestnostno družbo, ki bo dajala najrazličnejše predstave. — Pokrajinski Dopolavoro v Cuneu je brezplačno predvajal za pripadnike Oborožene sile, dopolavoriste in prebivalstvo v Cuneu, Benevagienni, Centallu, Piaseu, Venaci in Revelli filmski žurnal št. 1, ki ga je poslal ustanovi Direktorji Stranke. — Občinski Dopolavoro v Mezzolombardu, pokrajina Trento, je priredil zanimivo razstavo volnenih izdelkov za bojovnike. Za razstavo so prispevali Eksc. Prefekt, Zvezni tajnik in predsedništvo Dopolavora. — Pokrajinski Dopolavoro v Rimu je v dogovoru z ministrom ljudske vzgoje priredil vrsto brezplačnih gledaliških predstav. — Dopolavoro v Paviji je priredil o priliki proslave sv. Barbare uspele loterijo za ženičje tamkajšnjega 3. polka. — Pokrajinski Dopolavoro v Pisi je otvoril napredniški tečaj za vojake mestne posadke. — Podjetniški Dopolavoro v Vareseju je priredil prvo telovadno tekmo dopolavoristk. — Zvezni tajnik v Macerati, ki je tudi predsednik Pokrajinskega Dopolavora, je dal določna navodila svojim neposrednim sodelavcem, da bi se čim bolj pospešilo delovanje v korist pripadnikom Oborožene sile.

Zakaj naj bi te izdajstvo, nesramnost in norost drugih privede do obupa? Na vse to pozabimo in vse to mine, kakor minejo oni, ki so vse storiili, ko umro in jih položimo v grob, iz katerega nikdar več ne vstanejo. Duša ljubezni pa je večna; mogče spi, a umreti ne more.

Vsi moramo umreti. Izguba umrlega prijatelja je najbrdikejša izguba, ki nas more zadeti. Toda počakaj! Nad spominom umrlega prijatelja poganja zalene kakor nad njegovim grobom. Prišel bo namreč čas, ko te bo novi prijatelj držal za roko in ti govoril o njem; njegove besede in misli bodo zgostile zelenje.

Nkoli ne dovolj, da bi srce otrpnilo in zatemnelo, ker je prazno: zalijaj zapuščenih kliček, pa bo kmalu spet ozelenel, kakor hitro bo nanj posjalo sonce. Ljudje, ki so sveti in člani bratstva ljubezni, vedno ljubijo; ljubijo vedno znova, čeprav jim smrt — ali izdajstvo, obrekovanje, kar je edina prava smrt — vedno znova prinaša zimo. Moč ljubezni zaspi v njih le za kratke čas, dokler ne mine mráz. Potem se spet zmagoslavno prebudi, kakor požene narava pomladi tako sveže, nežne in krhke liste, da jih vsak trenutek lahko utrga in stre, liste, ki pa so nepremagljivi v svojem življenju in svoji lepoti.

Ti zeleni listi — vstajenje in lepota srca — te strasti in ta čustva lahko tirajo ljudi do vročine in od vročice do blaznosti. Temu pa je tako samo zato, ker so ljudje slepi in ne vedo, da je mogoče narediti iz človeka nebeško bitje. Ne zavedajo se, da se da spremeniti vsaka kaplja krvi, ki kroži v človeškem telesu, v kamen za svetlobe Božanstva.

Kako naj se to zgodi? Tako, da jo uporabljamo in pretvarjamo. Vsaka moč, vsaka strast je človeška last z božanskim namenom. Če človek katerikoli del svoje narave zatira ali zanemara, se pregreši zoper zamega sebe.

Spremeni vsa čustva v moč, vse življenje v misel!

Umeri svoje razpoloženje!

Vročice prevlodi v moč!

Iz blaznosti oblikuj zaupanje v večne vrednote!

WILKIE COLLINS. **Nezadosten dokaz** Detektivski roman

Prvo poglavje NEVESTA SE JE ZMOTILA

Ko je moj stric Starkweather prebral obred poroke, kakor je v navadi v angleški cerkvi, je zapri knjigo in z višine oltarja uprl vame svoj pogled, z vsoto neznostjo, kar je je mogel izraziti njegov široki rožnati obraz. V istem času me je moja teta, ki je stala ob meni, potrepjala po rami in dejala:

»Valerija, poročena si!»

Kakšne so bile ta trenutke moje misli? V kakšne sanjarje se je bila zatopila? Preveč vzemirjena sem bila, da bi si mogla odgovoriti. Tresa sem se in gledala sem njega, ki je bil od tega trenutka moj mož. Videl se mi je skoro enako vzemirjen, kakor sem bila jaz. Mislim, da naju je oba hkratu prešinila ista misel. Ali je mogoče, da sva kljub ugovorom njegove matere mož in žena? Moja teta je razrešila to vprašanje s tem, da me je znova potrepjala po ramenu.

»Primi moža za roko«, mi je dejala potihlo z glasom ženske, ki izgublja potrpežljivost.

Vzela sem moža za roko.

»Pojdi za stricem!«

Opiraje se na roko svojega moža sem šla za stricem in vikarjem, ki je bil pomagal pri poročnem obredu.

Duhovnika sta naju peljala v zakristijo. Cerkev se je nahajala v eni izmed tistih žalostnih londonskih četrti, ki se razprostirajo med Cityjem in West Endom. Dan je bil mračen; ožračje težko in vlažno. Tvorili smo otožen poročni sprevid. Docela skladen s to žalostno četrtjo in tem meglinam dnem. Niti en sorodnik ali prijatelj mojega moža ni prišel; njegova rodbina je odklanjala to ženitev. Razen strica in tete me ni spremljal noben član moje rodbine. Izgubila sem očeta in mater in imela sem malo prijateljic. Pač pa je gospod Benjamin, nekdanji zvesti namestnik mojega očeta, prisostvoval poroki; poznal me je iz otroških let in v moji osamljenosti mi je bil dober, kakor bi mi mogel biti le oče.

Zadnja formalnost je obstojala v podpisu poročnega zapisnika. V zmedbi tega trenutka in ker me nihče ni na nič opozoril, sem se zmotila: podpisala sem se s priimkom svojega moža, namesto s svojim deklisnim imenom.

»Oh, slabo znamenje!« je vzkljnila teta. »Kako!« je šaljivo zaklical stric, »ali si že pozabila svoje ime? Upajmo, da se ti nikdar ne bo treba kesati, da si se nas tako kmalu odrekla! Se enkrat se podpisaj, Valerija, podpisaj se pravilno!«

Z drhtečo roko sem prečrtała podpis in zapisala svoje deklislo ime: Valerija Brinton.

Ko je prišla vrsta na mojega moža, sem presenečena opazila, da mu roka drhti in da je tudi njegov podpis bešen vzorec njegove običajne pisave; zapisal je: Eustachij Woodville.

Ko se je morala podpisati teta, je napravila nekaj pripomb.

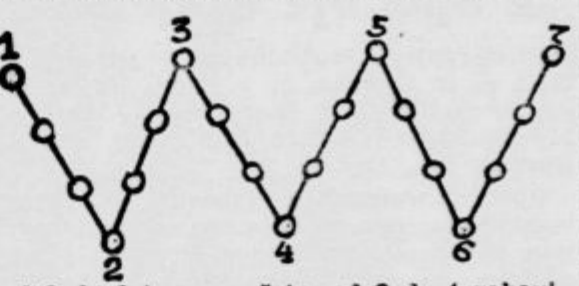
»Slab začetek!« je dejala, kačož s peresom na moj podpis. »Pravim kot moj mož: nadejam se, da ne boš jokala za svojim imenom.«

To očitovanje tetine praznovernosti mi je napolnilo dušo z neko tesnobo. Bilo mi je v tolažbo, ko sem čutila, da mi je mož stisnil roko, kakor da me hoče pomiriti in ne bi mogla povedati, kako olajšano sem se počutila, ko sem zasliala simpatičen glas mojega strica, ki mi je pri srčno čestital, medtem ko smo vstajali.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

95. Odkod izvira beseda »bombastične«?
96. Kdaj praznujemo prav za prav Vseh vernih duš dan?
97. Kdo je bil Adam Riese?

98. Veriga. Na sliki vidite verigo. V vsak krog je treba postaviti po eno črko tako, da doblimo sledeče besede: od 1 do 2 ime živali,

od 2 do 3 ime za očeta, od 3 do 4 zabavišče, od 4 do 5 ptica, od 5 do 6 italijanski denar, od 6 do 7 ime znanega ognjenika. Zadnja črka prejšnje besede je tedaj obnem prva črka naslednje.

Rešitve nalog 20. t. m.:
91. V prejšnjih vojnah so kot nadomestilo za vato uporabljali razpukano platno (šarpijo).

»Želim ti iz dna srca veselja in sreče, draga moja. Sama si lahko izbirala in, ne da bi hotel žaliti vas, gospod Woodville — Bog daj, da je moja ljuba Valerija dobro izbrala! Pusto bo v naši hiši brez tebe, Valerija, pa saj ne tožim. Narobe, veselilo me bo, ako te bo to izprememba tvojejo življenja osrečila. Pojdi, pojdi, ne jokaj, sicer bo stric hud in solze te bodo storile grdo. Zbrši jih in poglej se v ogledalo. Videla boš, da imam prav. Na videnje, hčerka, in Bog naj te blagoslovi!« Prijel je teto pod pazduho in oba sta naglo odšla.

Kljub globoki ljubezni do moža mi je sree plakalo, ko sem videla, kako odhajata ta dva zvesta prijatelja, varuha moje mladosti.

Tudi stari Benjamin se je poslovil.

»Želim vam vsi srečo, draga moja hčerka; ne pozabite name!«

Ničesar drugega ni rekel, a dovolj je bilo to, da je zbudilo v meni spomin na dneve, ki sem jih preživela v očetovi hiši, ko je ob nedeljah Benjamin prihajal k nam na kosilo in mi je vsakokrat prinesel kako majhno igračko. Ponudila sem mu lice v poljub in slišala sem, kako je zavzdihnil, kakor da si tudi on ne obeta nič dobrega od mojega bodočega življenja. Glas mojega moža me je zdrnil iz zamišljenosti in moje misli so postale prijeteje.

»Greva, Valerija?« mi je dejal.

Počakala sem še trenutek, preden sem zapustila zakristijo, da sem ubogala navset svojega strica: z drugimi besedami, vedeti sem hotela, kaj mi poreče staro ogledalo, ki je viselo nad kaminom.

Kaj sem videla v tem ogledalu?

Podolgovat, živahen obraz tritindvajsetletnega dekleta, s črnimi lasmi, razdeljenimi v prečo in povezanimi v šop nad tilnikom; obraz blede barve, temnomodre oči, ki so jih mnogi smatrali za črne. Nos je bil orlovski, usta fino usločena. Obraz, ki je bil v splošnem delu preveč ozek in preširok ob ličnicah. V celoti je bil obraz, ki se je odražal v ogledalu, obraz elegantne gospodične, dovolj privlačen, vendar malce preveč blede, preveč miren, preveč resen v trenutkih miru in počitka. Z eno besedo, bilo je to dekle, ki na površnega opazovalca ni napravilo vtisa že ob prvem srečanju, temveč šele, ko jo je videl drugi ali tretjič. Ali sem prav opisala samo sebe, kakršno sem se videla v ogledalu? Ne vem, potrudila sem se, kar sem mogla, da bi se izognila dvem napakam: ničmurnemu zančevanju in ničmurni hvall svoje zunanje podobe.

In koga sem videla v ogledalu zraven sebe?

Moškega, ki je bil nekoliko manjši od mene in se je zdel starejši, kakor je bil v resnici. Njegova kodrasta rjava brada in njegovi brki so preredjali jeli siveti, obraz je imel tisti koloret in tisto moč, ki je ni bilo na mojem obrazu. Gledal me je z očmi, ki so se mi zdele nežnejše in lepše od vseh oči, kar sem jih kdaj videla pri kakem moškem. Njegov sladkak nasmeš in njegovo mirno in zadržano vedenje si je pridobilo srce vsakega dekleta. Nalobno je šepal zaradi rane, ki jo je bil pred nekaj leti dobil v nekem boju v Indiji. Razen te majkčne napake, če se sme tako imenovati, ni bilo na njem ničesar, kar bi kazilo njegovo eleganco in mladost. Tak je bil moj mož na dan poroke. Zame je ena sama beseda vsebovala vse: ljubila sem ga...

92. V Parizu ima mnogo hiš zato okna skoraj do tla, da bi imeli od njih več svetlobe oziroma da bi lahko shajali z manjšim številom oken, kajti tam odmerjajo davek tudi po številu oken.

93. Premer Lune je 3400 km, premer Zemlje 12.756 km. Če so na Luni 7000 m visoke gore, bi morale biti najvišje gore na Zemlji sorazmerno 26.262 m visoke.

94. Križanka.

Vodoravno: 1. storl, 5. Salus, 9. jedkanje, 13. purist, 15. moča, 17. l. d., 18. Etna, 20. ene, 21. ča, 22. Oto, 23. Rosas, 26. Col, 28. Ipala, 29. kamni, 30. l, l, 1, 31. n.b. (nota bene), 33. ais, 34. Ajas, 36. o. e, 37. t, č, j, t, 38. Zemlja, 42. fonetika, 43. Arabi, 46. malik.

Navpično: 1. so, 2. oj, 3. repa, 4. ldu, 5. s, n, s, 6. ajte, 7. le, 8. Se (len), 10. krič, 11. Aida, 12. konoplja, 14. Antonija, 15. merila, 16. česala, 19. aorist, 24. Al (umirij), 25. S.A. (Società Anonima), 26. c, k, 27. o, a, 31. Nome, 32. Belt, 35. Szob, 37. taka, 39. enl, 40. jim, 41. ta, 42. f, a, ali fa, 43. Al (umirij), 44. uk.

Še vedno, da bi moral ugotoviti, da so žilovci našli pot do njenega skrivališča, iz katerega so ji odnesli vse prihranke.

* 45 cm snega v okolici Modene. V Modeni in okolici so imeli te dni hud snežni metej. Snega je zapadlo 45 cm visoko, kar pomeni za ondotne razmere veliko redkost. Seve! je nastal zaradi snega zastoj v prometu in je moralo seči po lopatah na stotine delavskih rok.

Prodaja na obroke v Angliji prepovedana. Kakor poročajo nemški časopisi, bo prodaja na obroke v Angliji od 1. marca naprej prepovedana. Ze doslej jo veljale neke omejitve.

Ameriški časniki so se zmanjšali. Znano je, da so se morali ameriški časopisi pri papirju omejiti za 10 odstotkov. Uradniki vojnoproduktivnega urada so zdaj napovedali, da bo v začetku aprila poraba papirja spet zmanjšana za 10 odstotkov. Največji del ameriškega časopisnega papirja uvvažajo iz Kanade. Zaradi pomanjkanja električnega toka pa je tam produkcija omejena. Založnikom je prepuščeno, kako bodo izvedli prihranek. Mnogi časniki, med njimi tudi »New York Post«, so namesto velikega ameriškega formata uvedli tako imenovani tabloid format, ki je polovico manjši od običajnega formata nemških časnikov.

Drobne zanimivosti

Ognjenik Solfatara bruh. Agencija »Italia« poroča, da je začel ognjenik Solfatara di Pozzuili zopet bruhati. Izbruh vzbuja živahno pozornost domačinov in tujevc, posebno še, ker je mogoče erupcijsko delovanje opazovati z ladji, ki vozijo po morju. Ognjenik bruhata trenutno iz dveh žrel.

Kapitan se je potopil z ladjo vred. Po najdih reševalnega čolna nedavno v Crnem morju potopljenega parnika »Adane«, v katerem je bilo 10 mož posadeke zmrznenih, se doznav, da sta se kapitan in prvi stotnik, ki nista dobila prostora v reševalnem čolnu, potopila z ladjo vred.

Nesreča s puško. Kmet Bacci Guerino iz Ognana pri Ternu se je te dni vračal domov z dela. V domači vasi se je srečal s kmetom Eugenijem Cluichem, ki je nosil na rami puško. Nenadoma je slednji snel puško, pomeril v doščica in sprožil. Ko je videl m.ž. kaj je storil, se je sam javil karabierjem.

Skrivala je denar v sinovi rakvi. 56letna Lala Ferenti iz Milana je skrila svoje prihranke na pokopališču v krati, kjer je bil pokopan njen 25letni sin, ki je umrl pred šestimi leti. Ženska je menila, da je tamkaj njen denar popolnoma na varnem. Pred kratkim je zopet obiskala skrivališče in ko se je hotela prepričati, all je njen zaklad

Livorno vodi še, toda...

...Torino mu je nevarno za petami — Ambrosiana in Juventus oddajata točke — In ostali izidi XXI. kola?

Tekme za točke v nogometu po Italiji, to je prav za prav zdaj še edina velikopotezna sportna konkurenca daleč naokrog, ki gre svojo začetno pot mimo vsega, kar se sicer dogaja po svetu. Od prve nedelje lanskega oktobra pa do predčerašnjim še ni bilo nedelje, ki bi tamkaj ne bila imela svojega standardnega sportnega spreda. In sicer ne majhnega ali za silo zmašnega, temveč do zadnje podrobnosti naprej določena in tudi izvršena. V treh divizijah se bori za sportne lavorike 80 ali še več najbolj znanih nogometnih enajstoric in nedeljo za nedeljo so številni sportni stadioni po kraljevini polni občinstva, ki je kljub vojni in njegovim težavam ostalo zvesto sportni misli in njeni nespremljivi privlačnosti.

Enako kakor doslej je bil tudi zadnje nedeljo odigran ves spored v obeh glavnih divizijah (A in B), od katerih je bila v prvi na vrsti šesta, v drugi pa četrta povratna nedelja, kar pomeni, da se polagoma bližamo koncu. In prav zaradi tega je to tekmovalje še pridobilo na zanimanju, kajti od termina do termina se bolj kažejo dokončni obrisi razpredelnice, iz katere bomo v nekaj tednih že lahko čitali imena onih, ki bodo ovržani z novimi častmi, kakor tudi onih, ki bodo morali svojo pot do vrha začeti znova, v drugačnih in težjih okoliščinah.

Najbližjih zaključku je 16 prvorazrednih moštvev, med katerimi se je po XXI. kolu položaj razčistil tako, da se je število kandidatov za najboljše mesto od štirih zmanjšalo na tri, toda tudi med temi tremi sta v bistvu le še Torino in Livorno v prvi ožji borbi med seboj. Čudežna enajstotica iz Livorna je to pot spet dobila partitijo, toda zmagovalci so bili Torinci, in sicer v mnogo težji preskušnji in izven doma povrhu. Razdalja med obema torej še zmerom dve točki, toda pri prvem spotključju bosta skupaj — in potem bo, kar bo... Dobra in slavljena Ambrosiana, ki je to sezono že okusila užitek, kako lepo je na prvem mestu, si je v nedeljo prizajela vse simpatije občudovalcev in bržkone tudi nadaljnje račune na dokončno zmago, saj je na svojih tleh prepustila točko komaj nevarnemu Bariju. Še bolj neprijetno je presenetil torinski Juventus, ki je igro proti Laziu izgubil po vseh pravilih in je le srečno ušel prvi katastrofi. Pod vplivom teh izidov se je vrstni red moštvev na vrhu tabele raztrgal v verigo štirih moštvev s 5 točkami razlike, kar bo v glavnem že v naprej izločilo nevarne in napete odločitve med večjim številom kandidatov v zaključni fazi tekmovalja.

Livorno in Torino na pohodu

In recimo zdaj nekaj kratkega o osmih tekmah iz divizije A: **Triestina** je imela goste iz Milana in dolgo je kazalo na remis, dokler niso gostje 9 minut pred koncem zapodili usnja v mrežo in zanj (1:0 je ostalo) dobili obe točki. Mesto, ki ga zavzemajo zdaj Triestinci, je že spet bolj nevarno kakor ne. — **Vicenza in Venezia**, obe »siroti«² s tabele, sta igrali med seboj v Vicenzi; Benečani so sprva zastrejali ugodno šanso, potem pa so domačini zasluženo zmagali z 2:0 in se rešili — vsaj začasno — neugodnega mesta na repu. — **Torino** je gostoval v Firenzi in zelo trd je bil posej, ki ga je imel s **Fiorentino**; prevzel je vodstvo, toda domači so vse izravnali, toda nazadnje so dobili gostje s 3:2. Krepak in morda odločilni je bil ta korak! — **Roma** je — po treh dnevih, odkar je gostovala v Genovi in izgubila z 0:3. — **Liguria** sprejela na domačem igrišču in se posteno oddolžila s 5:1. Zdjaj je rešena skrbi, da bi jo — državne prava, ka — kar iztisnili iz prve divizije. — V **Genovi** se je morala domača enajstotica enakega imena zelo potruditi, da je z najtesnejšo zmago (1:0) odščipnila nepopustljivo **Atalanti** obe piki. — Mnogo obetajoča druga enajstotica iz Torina — **Juventus** — je to pot igrala doma proti vbravemu **Laziu**; gostje so prekosili sami sebe in do bili bitko z lahkoto s 4:2. Piola je spet enkrat pokazal, kaj zmore dober srednji napadalec proti vsem sistemom. — Enak korak kakor Torino je storil tudi **Livorno** v dvoboju z nevarno **Bologno**; res je, da je igral doma in zmagal samo z enim golom razlike (1:0), toda vzdržal je še enkrat in zmerom teže ga bo odriniti z najlepšega mesta. — **Milanska** tekma med **Ambrosiano** in **Barijem** se je končala neodločeno in brez gola (0:0); slabo izpričevalo za domačine, ki so brez potrebe oddali tako sigurno točko.

Po XXI. kolu so klubi v diviziji A razvrščeni takole:

- 1.) Livorno 31 točk, 2. Torino 27, 3. Ambrosiana 28, 4. Juventus 26, 5. Genova 24, 6. Bologna 23, 7. Milano 22, 8.—9. Lazio in Fiorentina 21, 10. Atalanta 20, 11. Roma 18, 12. Bari 17, 13. Triestina 16, 18. guria 15, 15. Ticensa 13, 16. Venezia 12.

V diviziji B

so po nedeljskih izidih zamenjala vloge nekatera moštva, ki so dolgo imela prvo besedo in sploh kazala na najboljše, zdj pa se, da je bilo tekmovalje prenaporno zanje in se zdaj pojavljajo v ospredju spet druga, bolj vztrajna in tudi bolj srečna. Mislimo predvsem na znano Spezio, ki se je držala prav do zadnjega v nedeljo pa je v Cremoni izgubila z 0:3 in gneca ostalih jo je odnesla tja na četrto mesto; tako je ostala sama na vrhu Pro Patria, tesno zasledovana od Modene in Napolijs, ki z enakim številom točk dela družbo odstavljene Spezii. V nadaljnjem pregledu tabele vidimo na boljših mestih še Piso, Padova, Brescia, Fanfullo itd. Za nekaj tekem je tekmovalje še v zaostanku.

Nedeljski izidi so:

- V Napolijs: Napoli-Novari 2:1, v Alessandrii: Pro Patria-Alessandria 3:1, v Modeni: Modena-Pisa 3:0, v Brescii: Brescia-Pescara 3:1, v Anconi: Anconitana-Savona 4:0, v La Spezii: Cremonese-Spezia 3:0, v Padovi: Padova-Udinese 2:0, v Rimu: Sienamater 2:1 in v Lodijsu: Fanfulla-Palermo 3:1.

Stanje v tabeli: Pro Patria 28 točk, Modena 27, Napoli in Spezia 26, Pisa 25, Padova 25, Brescia 23, Fanfulla in Cremonese 22, Anconitana 20, Udinese in Novara 19, Pescara 18, Alessandria 16, Siena in Savona 15, Palermo 14 in Mater 13.

Iz divizije C beležimo naslednje izide iz okrožja A: Magazzini Generali (Fiume) — Pontiziana 1:1, Fiumana — Grion 2:1.

Reprezentanca na zelenih mizah

Zanimiv table-teniški turnir elite ljubljanskih igralcev

V nedeljo dopoldne se je v organizaciji sportne sekcije Hermes začel tableteniški turnir tako imenovane reprezentančne skupine, ki bo trajal še dve nedelji in dokončno rešil vprašanje, kateri izmed ljubljanskih klubov, ki gojijo sport na zelenih mizah, ima najboljše moči. V konkurenco so trije klubi (Mladika, Korotan in prireditelj) poslali po tri igralce, ki so na prvi termin odigrali prva tri kola z naslednjimi izidi: Brađsko (Kor.) — Recek (Ml.) 2:1 (21:19, 19:21, 21:15). Merala (Kor.) — Strojnik A. (Kor.) 2:1 (21:15, 19:21, 21:7). Strojnik R. (Ml.) — Keržič (Ml.) 2:0 (21:17, 21:13). Bogataj (Herm.) — Poženel (Herm.) 2:0 (21:19, 21:16). Šubert (Herm.) — Merala 2:1 (21:18, 19:21, 21:17). Recek—Keržič 2:1 (21:17, 17:21, 26:24). Bogataj—Strojnik A. 2:0 (21:10, 21:9). Strojnik R.—Poženel 2:0 (21:14, 21:18). Bogataj—Šubert 2:0 (22:20, 21:10). Brađsko—Keržič 2:1 (21:8, 19:21, 21:10). Poženel—Recek 2:0 (21:19, 21:17). Strojnik R.—Strojnik A. 2:0 (21:16, 21:16).

To so suhe številke o prvem terminu tega zanimivega — in tudi dobro organiziranega — tekmovalja, iz katerih se vidi predvsem to, da sta bila dozdaj najbolj uspešna Hermežana Bogataj in igralec Mladike Strojnik Roman. Še kaj podrobneje o posameznih igrah in igralcih bomo še objavili.

Iz Spodnje Štajerske

Predavanje o Mussoliniju. V ponedeljek 22. t. m. in 1. marca bo v okviru štajerskega Heimathunda v Mariboru predaval o Mussolinijem življenju in delu rektor Herman Wegler.

Obratni sestanek v Trbovljah. Okrožno vodstvo štajerskega Heimathunda v Trbovljah je sklicalo apel, kjer je govorila voditeljica za socialna vprašanja Mašerova v poljuju obratne zaupnice. Zborovalke so pozorno sledile izvajanjem. V okviru sestanka je na zaključku govoril okrožno prvo svetni vodja Schulz o življenju Hitlerja.

Na vzhodni fronti so padli naslednji štajerski rojaki: 22 letni deseterik Julij Prschinger, 27 letni nadeseterik Jožef Breitenbauer, deseterik Jožef Wanetschek, 21 letni deseterik Franc Schögler, 22 letni deseterik Rudolf Stangl, 20 letni deseterik Emil Bernat, vojni prostovoljec Einar von Gallola, 22 letni radiotelegrafist Adolf Posch, 30 letni; letalski narednik-vodnik Heinz Kleissner, 30 letni podčastnik Franci Gomze in 29 letni poročnik Hermann Oberth.

Zbor krajevne skupine Heimathunda v Mariboru je bil nedavno v glasbeni dvorani Strankinega doma. Krajevni skupinski vodja Adolf Blaschitz je govoril o pomenu in izvedbi civilne mobilizacije za obrambo domovine. Pozval je vse celične in blokovne vodje, da se popolnoma posvetijo temu delu. Tovariš Schober je podal pregled o zgodovini Spodnje štajerske in pojasnjeval tišočletno navezanost Spodnje štajerske na nemški kulturni krog.

Gostovanje mariborskega gledališča v Ptuj. Mariborsko mestno gledališče je tretjič gostovalo v Ptuj s Knittlovo dramo »Via Mala«. Gledališče je bilo polno. — Nedavno se je predstavilo v Ptuj tudi godbeno društvo iz Račjeva. Program je bil dobro izbran in je občinstvo kapelniku Scaplettarju in izvajalcem prisrčno odobraval.

V Ljutomeru je bil pretekli petek godbeni večer, pri katerem so sodelovali: razen d-mačih moči tudi gostje iz mariborskega gledališča.

Delovanje knjiškega odra. Nedavno ustanovljen gledališki oder v Konjicah je priredil svojo drugo predstavo in sicer vseligr Julja Erharta »Dede«.

V Ptuj je bil pred kratkim drugi zbor nemške mladine. Po poročilu vodje o izdanih ukrepih za vdstvo totalne vojne je govorila voditeljica ženske mladine o proslavah, ki bodo marca letos.

Tehnična pomoč v Konjicah. Pred dnevi je bil v Konjicah sestanek mož tehnične pomoči, na katerem so predvajali tudi filme, kjer so dobili obiskovalci nazorno sliko o nalogah tehnične pomoči.

Možje in žene na Spodnjem štajerskem v vojni službi. V nedeljskih izdajah štajerskih dnevnikov je izšel poziv spodnještajerskih delovnih uradov o prijavi mož in žena za obrambno službo države.

Nesreča poljskega delavca. Poljski delavec Anton Drobne iz Meljske občine je z levo roko pršel med mlinski kolo, pri čemer je dobil hude poškodbe. Prepeljati so ga morali v bolnišnico.

Svečanost v hrastniški steklarni. Vodstvo hrastniške steklarne je nedavno počastilo 76 svojih uslužbencev ki so nad četrt stoletja pri p-djetju. Mnogi zmed rjih pa služijo pri steklarni že več kakor 30, 40 in 50 let. Najstarejši delavec v steklarni je nepretrogoma zaposlen v njej 61 let. Obratovodja je jublatom izročil diplome in darila v gotoviti. Svečanost je povzdignilo sodelovanje tovarniškega orkestra. Vodstvo podjetja je obdarilo tudi 19 novorojenčencev s uranilnimi knjižicami, spomnilo pa se je tudi 22 novorojenčev svojih uslužbencev.

Tečaj za dojenčke v Slovenski Bistrici. Dobrodelna ustanova »Matj in otrok«² je januarja in februarja tudi v Slovenski Bistrici priredila tečaj za dojenčke. Tečaj je vodila zdravniška pomočnica Putzova in se ga je udeleževalo 55 slušateljcev.

Diletantski oder v Rogški Slatini. V okviru kulturnega oddelka štajerskega Heimathunda je bil v Rogški Slatini ustanovljen diletantski oder. Pred kratkim so uprizorili v kino-dvorani ljudsko igro »Joggi vom Wegsche dhof«. Dvorana je bila polna in je občinstvo igralcem radostno aplavdiralo.

Svinjska kuga je nastopila v trboveljski občini. Zato je okrožno živilozdravnik odredil strogo zaporo vseh okuženih gospodarstev. Prepovedani so do nadaljnega vsi svinjski sejmi in Trbovljah.

Zaradi nesreč ob zatamniti opozarja mariborski dnevnik pešce, naj bodo disciplinirani in naj nikar ne hodijo po cesti, ki je določena za vozila. Pešec mnogo laže opazi prihajajočo vozilo, kakor pa voznik avtomobila. Večina prometnih nesreč ob zatamniti gre na račun pešcev.

Nesreče. 42letna železniška sprevidnica Roza Anšerjeva iz Maribora je pri izvrševanju svoje službe padla s stopnic vagona in si poškodovala desno nogo. Levico si je zlomila 15letna delavčeva hčerka Ljudmila Ovcarjeva. V prepriju in nato sledilec dejanskem obračunavanju jo je skupila tovarniška delavka T. Tako hudo, da so jo morali s poškodbami na glavi prepeljati v bolnišnico.

Avtomobilska nesreča pri Novi vasi Svjetas smo poročali o hudi avtomobilski nesreči v Novi vasi pri Vidlunu. Avto je zavozil v prihajajoči vlak, ker tiso hile spuščene zapornice. Dve osebi sta bili mrtvi, trije nadaljni potniki pa hudo poškodovani. Zdjaj se je mrcala pred sodiščem zagovarjati železnika čuvarka Roza Gosterxeier, ker ni pravočasno zaprla zapornic. Izgovarjala se je, da ni dobila z-ata: z bližnje postaje o prihodu vlaka. Upošte vajoče olajševalne okoliščine, jo je sodnik obsodil na 8 mesecev zapora.

Naročnikom „Dobre knjige“ na Hrvatskem

Iz Zagreba nam sporočajo, da so te dni končno dobili prve naročne romane tudi naročniki »Dobre knjige«² v Nezavisni Državi Hrvatski. Vsi so prejeli norveškega pisatelja Gulbransena krasno delo »In večno šume gozdovi«, večina od njih tudi švicarskega književnika Knittla sodobni roman »El hakime«.

Trdno upamo, da so s tem dokončno odstranjene začetne težkoče, ki so doslej ovirale dostavljanje romanov naročnikom »Dobre knjige«² na Hrvatskem, in da bodo poslej tudi oni redno prejeli vse romane, kakor bodo izhajali. Ravno kar je kot četrta knjiga izšel roman »NESTANOVITNO SRCE«, nadvse zanimivo delo priljubljene italijanskega pisca Fraccarolija. V februarju bo sledil Jack Londonov roman »JERRY Z OTOKOVA«, v marcu pa Jacobsenov zgodovinski roman »BORBA Z BOGOVI«.

Naročniki za »Dobre knjige«² se sprejemajo v Nezavisni državi Hrvatski za pol leta, to je za šest zaporednih romanov. Ako bi vsem sedanjim naročnikom ne mogli dostaviti tudi prvih dveh romanov (»Tiha voda«² in »El hakime«), ki sta medtem že razprodana, bodo prizadeti v zameno dobili sedmi, odnosno osmi roman, tako da ne bo nihče oškodovan.

Naročnike sprejema še naprej tvrdka Press-Import, d. d., — Zagreb, Katančičeva 3, tel. 22557 in 22558. Naročnina znaša za šest knjig — vsak mesec izide en roman — samo 200 kun.

Vse naročnike »Dobre knjige«² prosimo, naj nam oprostite doseadanje začetne težkoče ter nam ostanejo naklonjeni tudi v bodoče in opozarjajo na naše lepo in ceneno knjižno zbirko tudi svoje prijatelje in znance.

Za povzdigo makedonskega kmetijstva

Bolgarski kmetje že imajo svojo stanovsko organizacijo, zdaj bodo pa organizirani še kmetje v Makedoniji. V okviru Skopje je že organiziranih 18 okrožnih kmečkih društev, ki šteje 40.000 članov, okraj Bitolj ima pa zaenkrat štiri kmečka društva z 12.000 člani. Z novimi pokrajnami, priključenimi Bolgariji lani, je dobila država tudi nove naloge. Največjo pozornost med novimi pokrajnami posveča Bolgarija Makedoniji. Makedonsko kmetijstvo bo organizirano tako kakor je v ostalih pokrajinah Bolgarije. Tam so se pokazale blagodejne posledice organizacije kmetijstva. V stari Bolgariji so organizirani kmetje večinoma na združni podlagi in ta način organizacije se je zelo dobro obnesel.

V Makedoniji pospešuje bolgarska vlada tako poljedelstvo kakor živinorejo. Treba je pa premagati mnogo starih predsodkov in pripraviti kmete do tega, da se oprimejo modernih metod. V Makedoniji orje o mnogi kmetje še z lesenimi plugji in le težko se sprijaznijo z železnimi. Vlada je poslala tja mnogo kmetijskih strokovnjakov in inštruktorjev. V Makedoniji bo zgrajenih več modernih klavnice in hladilnic. Takoj

ob priključitvi je dala bolgarska vlada za najnujnejše potrebe kmetijstva 10 milijonov levov za nakup poljedelskih strojev in umetnih gnojil. Pristojne oblasti upajo, da se bo prilelek v Makedoniji v dveh ali treh letih dvignil približno za 40 %.

Važno vlogo igra v Makedoniji tudi gozdarstvo. Mnogo gozdov je bilo zadnja leta posekanih in posledica tega je bila, da se je poslabšalo podnebje. Zato pripravila bolgarska vlada v Makedoniji tudi obširno pogodovanje. Sallili bodo samo naglo rastoče drevje.

†
Umrla nam je naša ljubljena sestra in teta, gospa
ANA VELKAVRH
vdova po trgovcu
Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 23. t. m. ob 3. uri popoldne z Zal — kapele sv. Jožefa — na pokopališče k Sv. Križu.
Ljubljana, Mokronog, dne 21. februarja 1943.
ZALUJOČI OSTALI

†
Umrla je, previdena s tolažili svete vere, moja ljuba sestra, oziroma svakinja, gospa
MARIJA FASAN
poštna uradnica v pokoj
Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 23. t. m. ob ¼4. uri popoldne z Zal — kapele sv. Petra — na pokopališče k Sv. Križu.
Ljubljana, dne 22. februarja 1943.
Ing. FASAN VLADISLAV, brat FASAN MILICA, svakinja

FRANCE NOVŠAK: 13 Nemir srca ROMAN

Marta pa je bila tista, ki mu edina ni mogla ostati brez vrednosti. Imel je bistre oče in je kmalu opazil, kako jo ima vsakdo rad. Videl je, kako so jo pozdravljali, kadar jih je srečala in kljub prirojeni hladnokrvnosti ni mogel ostati ravnodušen do nje. Ko je na veselici plesal z njo, je imel željo, osvoboditi si jo za nekaj minut, potem pa pustiti njo in vas. Kdo bi kaj vedel o tem, kdo bi poizvedoval za njim? Kar pa je živel tu in in ni imel drugega dela, kot večih bolj za šalo ko za res pomagati pri kakšnem kmetu (kar je deloma storil tudi za to, da bi ga bolj hvalili), je sleherni večer obiskoval Marto. V hiši je postal vsakdanji gost kmalu potem, ko so se njeni bratje navdušili zanj. To so bili šestindvajsetletni Janez, štiriindvajsetletni Silvo in dvajsetletni Ciril. Vsi so bili veliki, le po obrazih so bili podobni pokojni materi, ki je imela kostanjeve lase in svetle, rjave oči. Ker oče Janez ni bil več za težko delo, so sinovi sami poskrbeli, da je bilo na travnikih, poljih in v gozdu vse v redu. Skrbeli so za štiri krave, dva konja, prašiče pa je redila Marta sama. Mlajša brata sta bila tudi izučena mizarja, za kar je poskrbel oče še v njunih mlajših letih, da bi jima ne bilo prehudo brez po-

sestva, ki bi ga dobil najstarejši, po očetovi smrti, ostali otroci pa bi bili izplačani.

Najbolj vesela je bila njegovih obiskov Marta, ki je izrabila vsako priliko, da je priselida k njemu, naj je bilo to pri čebelnjaku za hišo ali pa na dvo-rišču. V vasi sami že ni bilo nič novega slišati, da se študent ženi pri Marti. To je na eni strani ugled njenega doma še povečalo, na drugi strani pa so se bogati Jernejevi starši odtujili od njih. Bregarju ni bilo prav, da se je tako zgodilo, vendar pa ni rekel ničesar, ko je videl svojo hčerko, kako žari zdravja in mladosti.

Oče ji je dejal, naj vendar vsaj z Jernejem govori, da bi ne bilo zamere. Marta pa se je spominjala, kako ji je Jernej kazal na veselici hrbet in ni se mu mogla približati z dobro besedo, dasi ni bilo v njenem srecu najmanjše mrznje do njega.

Dnevi so minevali in če se v deklinskih srecu prebudi podoba njenega ljubljence, ji ni mar, kaj se godi okoli nje, in ali drugi soglašajo z njeno izbiro ali ne.

Govore, da je ljubezen slepa, mi pa vendar ne mislimo tako. Nekaterim se celo dozdeva, da ljubezen jasneje, popolneje vidi ljudi in stvari.

Tako je mislila tudi Marta. Njej je zadostovalo sedeti nekaj minut z Rudolfom in bila je kakor okrepčana. Ljubila je preprosto in vdano, kakor roža, ki dehti na vrtu, ne da bi mislila na svoj konec. So stvari, ki jih nikdar ni konec, ki so kakor sončni žarki, vedno enako zaželeni.

sladkost poljuba, o tih sreči, ki jo je obdajala tisto poljetje...

Ko je privrkat mogel z njo govoriti brez prič, je šele videl, koliko bi Marta lahko pomenila v njegovem življenju. Bilo je toplo sončno popoldne v avgustu, ko jo je povabil na sprehod. Čeprav si ni od tega ničesar obetal, je bil vendar vse dopoldne nemiren, kar se mu je zdelo zelo nenavado.

Naveszdogaj ga je v njegovi sobi obiskal najprej učitelj in mu go star navadi pripovedoval o svojih sinočnih pogovorih v gostilni. Te debate so bile vedno čista pust, premelevali so na dolgo in široko lovsko prigode in lagali vsevprek. Dobro je bilo pri vsem to, da si kot dobri prijatelji med seboj niso verjeli niti besedice. Drug drugega so zabavali s tem, da so si izmišljali debele o prigodah, ki da so jih doživljali, ko še niso bili v Dolenji vasi. Pripovedovali so si, ne da bi koga zapekla vest, če se je vendar malo prehudo hvalil.

Rudolf se je bil komaj prebudil ter bil zaradi hudih sanj še ves poten. Odkar je ubil ob reki gada, se mu je mnogokrat sanjalo o kačah. Po takšnih nočeh se je redno zbudil zlovoljen in potr.

Učitelj mu je bil zelo naklonjen, pri njem je skoraj vedno pozabil, da je učitelj. Kakor oče se je vsedel na rob postelje in mu nekaj sekund zrl v oči, potem pa je takoj pričel s prigodami. Bil je zelo dobrodušen človek in Rudolf si ga je težko zamisljal kot strogega učitelja.

Ko je končal z dogodivščinami, ga je pa vprašal, kakor da mu je nenadoma švignilo v glavo.

»Kaj pa Kristina? Ali jo kaj vidiš?«
Medtem so se v gostilni nekoč pobratili in učitelj je vztrajal pri tikanju, dočim se je Rudolf že naslednji dan tega ognil.

Rudolf je skočil iz postelje k umivalniku in spotoma hotel najti zadovoljiv odgovor.

»Opazil sem, da te rada vidi. No, saj nisi napačen,«² se je glasno zasmel.

Rudolf se je nehoti spomnil svojega poljuba. Od tedaj si ni več upal sam s Kristino zdoma. Bila je preveč vihrava, on pa preveč zmeren.

Prav za prav mu je bila prava, globoka strast neznanca.

Kristina pa je bila kakor vihar, hudournik, ki dere v dolino.

»Svedba jo vidim. Saj je skoraj vsak večer tu v sobi.«

Zdelo se mu je boljše, da ne laže.

Učitelja je počasi mineval smeh. Opazoval je Rudolfa, kakor bi mu hotel s pogledom samim razkriti misli.

»Vem, da sem slab oče,«² je povzel zamolklo in v glasu je bila grenkoba. »Kar mi je umrl Peter, sem pričel piti in pohajkovati. Saj sem pil tudi prej, toda ne toliko. Zdjaj pa vidiš...«

Sele ta hip je videl Rudolf v njem človeka. Zamislil se je v njegovo življenje, ki ga je začel z smelimi nadami. Rodil se mu je sin. Nametil mu je lepo bodočnost, vse je žrtvoval zanj. Kristine kakor da ni pripoznal za svojega otroka. In moral je videti, kako mu sin, ne da bi kakorkoli užival življenje, izgine brez slovesa, v grob.